

بخش دوم لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ کل کشور (۳۱):

اعتبارات دستگاه‌های رفاه و تأمین اجتماعی در لایحه بودجه ۱۴۰۴

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شماره مسلسل: ۲۰۴۵۶
کد موضوعی: ۲۱۰

مرکز پژوهش‌های
مجلس شورای اسلامی

تاریخ انتشار: ۱۴۰۳/۱۲/۴
دوره دوازدهم- سال اول
ثبت: ۲۶۰

عنوان گزارش:

بخش دوم لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ کل کشور (۳۱):
اعتبارات دستگاه‌های رفاه و تأمین اجتماعی در لایحه بودجه ۱۴۰۴

نوع گزارش: طرح و لایحه ، نظارتی ، راهبردی

نام دفتر:

مطالعات اجتماعی (گروه رفاه و تأمین اجتماعی)

تهیه و تدوین کنندگان:

محمدباقر امتی، علی فهیمی، ایمان شعبان‌زاده (گروه رفاه و تأمین اجتماعی)

مدیر مطالعه:

مونا خورشیدی

اظهار نظر کنندگان:

امین‌الله پاک‌نژاد (دفتر مطالعات حقوقی)، مجتبی میرپنجی، مهدی قاسمی (دفتر مطالعات بخش عمومی)

ناظر علمی خارج از مرکز:

یاسر باقری (هیئت علمی دانشگاه تهران)

ناظران علمی:

محمدرضا مالکی، هادی افراسیابی

ویراستار ادبی:

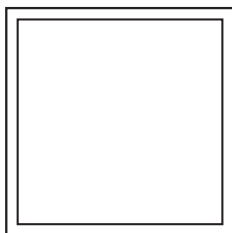
سیده مرضیه موسوی‌راد

گرافیک و صفحه‌آرایی:

محمد دهقانی شهبابی

واژه‌های کلیدی:

۱. حمایت اجتماعی،
۲. بیمه اجتماعی،
۳. بودجه‌ریزی،

فهرست مطالب

۷	چکیده
۸	خلاصه مدیریتی
۱۰	۱. مقدمه
۱۳	۲. وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی
۱۵	۳. اعتبارات حوزه حمایتی
۲۷	۴. حوزه بیمه‌های اجتماعی
۳۴	۵. بخش امداد اجتماعی
۳۹	۶. جمع‌بندی و پیشنهادها
۴۱	منابع و مأخذ

فهرست جداول

۱۲	جدول ۱. سهم برنامه‌های مربوط به امور رفاه و تأمین اجتماعی در مقایسه با قانون بودجه ۱۴۰۳
۱۳	جدول ۲. مقایسه اعتبارات وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی در قانون بودجه سال ۱۴۰۳ و لایحه بودجه سال ۱۴۰۴
۱۴	جدول ۳. مقایسه اعتبارات ردیف‌های متفرقه مربوط به وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی در اعتبارات مصوب سال ۱۴۰۳ و لایحه بودجه ۱۴۰۴
۱۵	جدول ۴. اعتبارات بخش حمایتی لایحه بودجه ۱۴۰۴
۱۶	جدول ۵. اعتبارات سازمان بهزیستی کشور در لایحه بودجه ۱۴۰۴
۱۷	جدول ۶. میزان اعتبارات تخصیص یافته به سازمان بهزیستی در سال ۱۴۰۳
۱۸	جدول ۷. برنامه‌های اجرایی سازمان بهزیستی کشور در لایحه بودجه ۱۴۰۴ و مقایسه تغییرات باقانون بودجه ۱۴۰۳
۲۰	جدول ۸. اعتبارات متفرقه سازمان بهزیستی کشور در بودجه ۱۴۰۴
۲۲	جدول ۹. برنامه‌های اجرایی کمیته امداد در لایحه بودجه ۱۴۰۴
۲۳	جدول ۱۰. میزان اعتبارات تخصیص یافته کمیته امداد در سال‌های ۱۴۰۲ و ۱۴۰۳
۲۴	جدول ۱۱. اعتبارات متفرقه کمیته امداد در لایحه بودجه ۱۴۰۴
۲۴	جدول ۱۲. مقایسه اعتبارات بنیاد شهید و امور ایثارگران در بودجه مصوب سال ۱۴۰۳ و لایحه بودجه سال ۱۴۰۴
۲۶	جدول ۱۳. مقایسه اعتبارات ردیف‌های متفرقه مربوط به بنیاد شهید و امور ایثارگران در بودجه مصوب سال ۱۴۰۳ و لایحه بودجه سال ۱۴۰۴
۲۷	جدول ۱۴. اعتبارات بخش صندوق‌های بازنشستگی و بیمه اجتماعی در لایحه بودجه ۱۴۰۴
۲۸	جدول ۱۵. اعتبارات صندوق‌های بیمه‌گر در لایحه بودجه ۱۴۰۴
۲۹	جدول ۱۶. اعتبارات بیرون از دستگاه حوزه بیمه‌ای
۳۰	جدول ۱۷. اعتبارات مربوط به جبران کسری صندوق‌های بازنشستگی
۳۱	جدول ۱۸. ضریب و جمعیت تحت پوشش صندوق بازنشستگی کشوری
۳۱	جدول ۱۹. اعتبارات صندوق بازنشستگی کشوری
۳۱	جدول ۲۰. اعتبارات سازمان تأمین اجتماعی نیروهای مسلح
۳۲	جدول ۲۱. ضریب و جمعیت تحت پوشش سازمان تأمین اجتماعی
۳۲	جدول ۲۲. اعتبارات سازمان تأمین اجتماعی

جدول ۲۳. اعتبارات مربوط به سازمان تأمین اجتماعی در جدول ۷-ب.....	۳۲
جدول ۲۴. اعتبارات مربوط به سازمان تأمین اجتماعی در جدول ۹.....	۳۳
جدول ۲۵. ضریب و جمعیت تحت پوشش صندوق بیمه اجتماعی کشاورزان، روستاییان و عشایر.....	۳۳
جدول ۲۶. اعتبارات صندوق بیمه اجتماعی کشاورزان، روستاییان و عشایر.....	۳۳
جدول ۲۷. اعتبارات صندوق بازنشستگی وزارت اطلاعات.....	۳۴
جدول ۲۸. اعتبارات صندوق حمایت و بازنشستگی کارکنان فولاد.....	۳۴
جدول ۲۹. اعتبارات بخش امداد اجتماعی لایحه بودجه ۱۴۰۴.....	۳۴
جدول ۳۰. مقایسه اعتبارات جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران در اعتبارات مصوب سال ۱۴۰۳ و لایحه بودجه سال ۱۴۰۴.....	۳۵
جدول ۳۱. مقایسه اعتبارات ردیف‌های متفرقه مربوط به جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران در اعتبارات مصوب ۱۴۰۳ و لایحه بودجه ۱۴۰۴.....	۳۶
جدول ۳۲. مقایسه اعتبارات سازمان مدیریت بحران کشور در اعتبارات مصوب سال ۱۴۰۳ و لایحه بودجه سال ۱۴۰۴.....	۳۷
جدول ۳۳. مقایسه اعتبارات سازمان اورژانس کشور در اعتبارات مصوب سال ۱۴۰۳ و لایحه بودجه سال ۱۴۰۴.....	۳۸
جدول ۳۴. مقایسه اعتبارات ردیف‌های متفرقه مربوط به سازمان اورژانس کشور در قانون بودجه سال ۱۴۰۳ و لایحه بودجه ۱۴۰۴.....	۳۹

فهرست شکل‌ها

شکل ۱. نمودار میزان سهم هریک از حوزه‌های مذکور از اعتبارات امور رفاه و تأمین اجتماعی در لایحه بودجه ۱۴۰۴.....	۱۱
شکل ۲. نمودار در صد تغییرات اعتبارات امور رفاه اجتماعی از مجموع اعتبارات امور دهگانه.....	۱۱
شکل ۳. نمودار تغییرات میزان اعتبار برنامه‌های بودجه ۱۴۰۳ و ۱۴۰۴.....	۱۲
شکل ۴. نمودار سهم برنامه‌های مختلف از اعتبارات وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴.....	۱۴
شکل ۵. نمودار تعداد افراد و خانوارهای تحت پوشش سازمان بهزیستی کشور از سال ۱۳۹۸ تا ۱۴۰۲.....	۱۶
شکل ۶. نمودار تغییرات اعتبار بودجه‌ای و یارانه‌های معیشتی مددجویان از سال ۱۴۰۰ تا ۱۴۰۴.....	۱۷
شکل ۷. نمودار سهم برنامه‌ها از اعتبارات سازمان بهزیستی کشور.....	۱۹
شکل ۸. نمودار تغییرات تعداد جمعیت افراد و خانوارهای تحت پوشش کمیته امداد از سال ۱۳۹۵ تا ۱۴۰۲.....	۲۱
شکل ۹. نمودار میزان اعتبارات بودجه‌ای کمیته امداد و یارانه معیشتی از سال ۱۴۰۰ تا ۱۴۰۴.....	۲۱
شکل ۱۰. نمودار سهم برنامه‌ها ذیل اعتبارات کمیته امداد در لایحه بودجه ۱۴۰۴.....	۲۳
شکل ۱۱. نمودار سهم برنامه‌های مختلف از اعتبارات بنیاد شهید و امور ایثارگران در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ به تفکیک کدهای ارائه شده در جدول ۶/۱ لایحه بودجه سال ۱۴۰۴.....	۲۶
شکل ۱۲. نمودار اعتبارات دستگاه‌های بیمه‌ای.....	۲۸
شکل ۱۳. سهم صندوق‌های بیمه‌گر از مجموع اعتبارات صندوق‌های بازنشستگی.....	۲۹
شکل ۱۴. توزیع اعتبارات مربوط به جبران کسری صندوق‌های بازنشستگی در لایحه بودجه ۱۴۰۴.....	۳۰
شکل ۱۵. نمودار سهم برنامه‌های مختلف از اعتبارات جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴.....	۳۶
شکل ۱۶. نمودار مقایسه اعتبار سازمان مدیریت بحران کشور و برنامه ذیل آن در اعتبارات مصوب سال ۱۴۰۳ و لایحه بودجه سال ۱۴۰۴.....	۳۷
شکل ۱۷. نمودار سهم برنامه‌های مختلف از اعتبارات سازمان اورژانس کشور در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴.....	۳۸

بخش دوم لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ کل کشور (۳۱): اعتبارات دستگاه‌های رفاه و تأمین اجتماعی در لایحه بودجه ۱۴۰۴

چکیده

رقم، جبران کسری صندوق‌های بازنشستگی و متناسب‌سازی (است) (۷۹ درصد اعتبارات رفاه اجتماعی)، حوزه حمایتی و توانمندسازی معادل ۲۷۱ هزار میلیارد تومان (۱۹ درصد اعتبارات رفاه اجتماعی) و حوزه امداد اجتماعی معادل ۲۳ هزار میلیارد تومان خواهد شد (۲ درصد اعتبارات رفاه اجتماعی). گزارش حاضر تلاش کرده است تا با تفکیک حوزه رفاه و تأمین اجتماعی به سه بخش حمایتی، بیمه‌ای و امدادی، اعتبارات پیش‌بینی شده دستگاه‌های متناظر با هر بخش را بررسی کند. در پایان نیز پیشنهادهایی برای تقویت احکام بخش دوم لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ در حوزه رفاه و تأمین اجتماعی ارائه شده است.

مطابق [قانون ساختار نظام جامع رفاه و تأمین اجتماعی](#)، این نظام شامل: سه حوزه بیمه‌ای، حمایتی - توان‌بخشی و امدادی است. در بخش دوم لایحه بودجه ۱۴۰۴ کشور، به صورت کلی اعتباری معادل ۱۴,۱۴۵,۴۵۱,۲۵۵ میلیون ریال (۱,۴۱۴ هزار میلیارد تومان) برای حوزه رفاه و تأمین اجتماعی در نظر گرفته شده است. بنابراین اعتبارات مربوط به رفاه و تأمین اجتماعی در لایحه بودجه ۱۴۰۴ معادل ۲۶,۲۷ درصد از مصارف عمومی دولت را شامل می‌شود. اگر مطابق با اسناد فوق، حوزه رفاه و تأمین اجتماعی به سه بخش فوق‌الذکر تقسیم شود، به ترتیب اعتبارات حوزه صندوق‌های بازنشستگی و بیمه‌های اجتماعی معادل ۱,۱۱۹ هزار میلیارد تومان (۷۷۷ هزار میلیارد از این

مسئله اصلی

ماده (۲) قانون ساختار نظام جامع رفاه و تأمین اجتماعی «نظام جامع تأمین اجتماعی» را شامل سه حوزه «بیمه‌ای»، «حمایتی و توان‌بخشی» و «امدادی» می‌داند. قانون برنامه هفتم پیشرفت کشور نیز در بند «الف» ماده (۳۱) طراحی و استقرار «نظام تأمین اجتماعی چندلایه» را پیش‌نیاز اجرای سیاست‌های اجتماعی می‌داند. قوانین بودجه سنواتی در همین راستا در بخش‌های مختلف به امور رفاه و تأمین اجتماعی می‌پردازد.

بخش دوم لایحه بودجه ۱۴۰۴ کشور به صورت کلی، اعتباری معادل ۱۴,۱۴۵,۴۵۱,۲۵۵ میلیون ریال (۱,۴۱۴ هزار میلیارد تومان) برای حوزه رفاه و تأمین اجتماعی در نظر گرفته است. بنابراین اعتبارات مربوط به رفاه و تأمین اجتماعی در لایحه بودجه ۱۴۰۴ معادل ۲۶,۲۷ درصد از مصارف عمومی دولت را شامل می‌شود. اگر مطابق با اسناد فوق، حوزه رفاه و تأمین اجتماعی به سه بخش فوق‌الذکر تقسیم شود، به ترتیب اعتبارات حوزه صندوق‌های بازنشستگی و بیمه‌های اجتماعی معادل ۱۱,۱۹۷,۴۲۶,۳۵۱ میلیون ریال (۷۷۷ هزار میلیارد جبران کسری صندوق‌های بازنشستگی و متناسب‌سازی) (۱,۱۱۹ هزار میلیارد تومان)، حوزه حمایتی و توانمندسازی معادل ۲,۷۱۳,۴۹۶,۸۹۳ میلیون ریال (۲۷۱ هزار میلیارد تومان) و حوزه امداد اجتماعی معادل ۲۳۴,۵۲۸,۰۱۱ میلیون ریال (۲۳ هزار میلیارد تومان) خواهد شد.

نقاط قوت و ضعف طرح و لایحه

بررسی اعتبارات نهادهای حمایتی حوزه رفاه و تأمین اجتماعی کشور در بخش دوم لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ نشان می‌دهد: **اعتبارات سازمان بهزیستی کشور در لایحه ۱۴۰۴ به دو بخش عمده قابل تقسیم است. اعتباراتی که برای خود سازمان بهزیستی در نظر گرفته شده؛ معادل ۱۹,۵ هزار میلیارد تومان است. همچنین اعتبارات اجرای قانون حمایت از معلولان برابر با ۲۳,۸ هزار میلیارد تومان است. اعتبارات مذکور نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۳ به ترتیب ۴۳ و ۸۱ درصد افزایش**

داشته است. در مجموع اعتبارات این سازمان معادل ۴۳,۴ هزار میلیارد تومان در سال ۱۴۰۴ در نظر گرفته شده که این رقم نسبت به سال گذشته رشدی ۶۱ درصدی داشته است.

■ اعتبارات کمیته امداد امام خمینی (ره) در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ معادل ۲۳,۹ هزار میلیارد تومان پیش‌بینی شده که نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۳ رشد حدود ۲۸ درصدی را نشان می‌دهد.

■ علاوه بر این، در جدول شماره «۱۴» لایحه نیز تحت‌عنوان «مستمری خانوارهای تحت پوشش سازمان بهزیستی کشور» معادل ۳۶,۷ هزار میلیارد تومان برای این سازمان و اعتباری تحت‌عنوان «مستمری خانوارهای تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی (ره)» معادل ۶۲,۹ هزار میلیارد تومان برای کمیته امداد امام خمینی (ره) منظور شده است.

■ اعتبارات بنیاد شهید و امور ایثارگران نیز در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ حدود ۱۲۲ هزار میلیارد تومان پیش‌بینی شده است که نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۳، ۳۴ درصد رشد داشته است.

■ بررسی اعتبارات نهادهای بیمه اجتماعی حوزه رفاه و تأمین اجتماعی کشور در بخش دوم لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ گویای این موارد است:

در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴، مجموع صندوق‌های بازنشستگی بیش از ۶۲۱ همت از بودجه عمومی را به خود اختصاص داده‌اند که در مجموع رشد ۵۳ درصدی را نسبت به سال گذشته به ثبت رسانده‌اند.

از میان صندوق‌های بیمه‌گر، صندوق بازنشستگی کشوری با ۶۳٪، بیشترین سهم از دستگاه‌های حوزه بیمه‌ای را به خود اختصاص داده است. سازمان تأمین اجتماعی نیروهای مسلح نیز ۲۹٪ از مجموع اعتبارات صندوق‌های بیمه‌گر را به خود اختصاص داده است. یعنی دو صندوق کشوری و لشکری در مجموع حدود ۹۲٪ از اعتبارات صندوق‌های بیمه‌گر را به خود اختصاص داده و ۸٪ باقی‌مانده مربوط به ۳٪ صندوق حمایت و بازنشستگی کارکنان فولاد، ۲٪ سازمان تأمین اجتماعی، ۱٪ صندوق بیمه اجتماعی کشاورزان، روستاییان و عشایر و کمتر

برای اجرای فصول مختلف این قانون را به دستگاه واگذار کرده است. پیشنهاد می‌شود که اعتبارات فصول مختلف این قانون به تفکیک ذیل ردیف مذکور آورده شود.

■ جدول شماره ۹ ردیف ۳۶-۵۳۰۰۰۰ به شرح زیر اصلاح شود:

عبارت «کمک به تأمین مسکن محرومین» به «کمک به تأمین مسکن مددجویان کمیته امداد امام (ره) و سازمان بهزیستی کشور و محرومین مورد تأیید وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی» تغییر یابد.

■ سهم سازمان بهزیستی کشور و کمیته امداد امام‌خمينی (ره) در قانون «استفاده متوازن از امکانات کشور برای مناطق کمتر توسعه‌یافته» را به دلیل ماهیت حمایتی این دو دستگاه، می‌توان در قالب ردیف دیگر به این دو دستگاه استرداد کرد. ■ افزایش اعتبار برنامه «خدمات حمایت توان‌بخشی ایثارگران» و یا افزایش سهم این برنامه در توزیع اعتبارات بنیاد شهید و امور ایثارگران.

■ بازتعریف برنامه‌های تعریف شده ذیل بنیاد شهید و امور ایثارگران متناظر با فصول ۶ گانه اجرایی (فصل دوم تا هفتم) قانون جامع خدمات‌رسانی به ایثارگران.

■ حذف موضوع تهاتر بدهی‌های ناشی از حق‌بیمه تأمین اجتماعی کارکنان و پرداخت سایر تعهدات دانشگاه‌های علوم پزشکی از محل درآمده ماده (۳۸) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت

■ تهاتر بدهی‌های دولت به تأمین اجتماعی با بدهی تأمین اجتماعی به مراکز بهداشتی و دانشگاه‌های علوم پزشکی،

■ تفکیک سهم سازمان تأمین اجتماعی و صندوق بیمه اجتماعی کشاورزان، روستاییان از مبلغ ۲۰۰ هزار میلیارد تومان تأدیه بدهی.

از ۱٪ مربوط به صندوق بازنشستگی وزارت اطلاعات است.

■ اعتبارات متفرقه انتقال‌نیافته در جداول «۸» و «۹» شامل تأدیه بدهی و متناسب‌سازی به میزان ۳۸۸۷۸۹۰۰۰۰ میلیون ریال در نظر گرفته شده است.

■ بررسی اعتبارات نهادهای امدادی حوزه رفاه و تأمین اجتماعی کشور در بخش دوم لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ گویای این موارد است:

اعتبار پیش‌بینی شده برای جمعیت هلال‌احمر جمهوری اسلامی ایران در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ حدود ۱۵ هزار و ۶۰۰ میلیارد تومان بوده که نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۳، ۶۲ درصد رشد داشته است.

سازمان مدیریت بحران کشور در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ اعتباری بالغ بر ۶۱ میلیارد و ۸۰۰ میلیون تومان را به خود اختصاص داده که نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۳، ۷۹ درصد رشد داشته است.

سازمان اورژانس کشور در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ حدود ۳ هزار و ۵۰۰ میلیارد تومان اعتبار را به خود اختصاص داده و با رشد ۲۴۹ درصدی نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۳، بیشترین رشد را در میان دستگاه‌های امدادی از آن خود کرده است.

پیشنهاد‌های مرکز پژوهش‌ها

■ مطابق با ماده (۳۰) قانون حمایت از حقوق معلولان «به‌منظور شفاف‌سازی منابع مالی اختصاص یافته برای اجرای این قانون و حمایت از افراد دارای معلولیت، سازمان برنامه و بودجه مکلف است نسبت به ایجاد ردیف اعتباری ذیل فصل رفاه اجتماعی متناسب با عناوین فصول این قانون در لویح بودجه سنواتی اقدام نماید». اما تنها بودجه این قانون ذیل یک ردیف کلی با کد ۱۳۱۵۱۰ آورده شده و امکان شفافیت و تفکیک خدمات

۱. مقدمه

ایجاد «نظام چندلایه تأمین اجتماعی»، یکی از مهم‌ترین سیاست‌های اجتماعی کلان کشور است. این نظام مبتنی بر سه بخش بیمه‌های اجتماعی، حمایت‌های اجتماعی و امداد است. هریک از شهروندان، مبتنی بر جایگاهی که به لحاظ رفاه اجتماعی در جامعه دارند و براساس موقعیت مخاطره‌آمیزی که زیست اجتماعی آنان را تهدید می‌کند، در بخشی از این سطوح مستقر می‌شوند و از مزایای آن بخش بهره‌مند خواهد شد. تحقق و پیاده‌سازی این نظام در قوانین و اسناد بالادستی کشور مورد توجه ویژه و چندباره قرار گرفته است.

بند «۱» سیاست‌های کلی تأمین اجتماعی مصوب ۱۴۰۱، «طراحی و استقرار نظام تأمین اجتماعی به صورت جامع، یکپارچه، شفاف، کارآمد، فراگیر و چندلایه» را تکلیف کرده و در بند «۵» نیز حوزه رفاه و تأمین اجتماعی را در سه بخش «امور امدادی، حمایتی و بیمه‌ای» سطح‌بندی کرده است.

همچنین ماده (۲) قانون ساختار نظام جامع رفاه و تأمین اجتماعی نیز «نظام جامع تأمین اجتماعی را شامل سه حوزه بیمه‌ای، حمایتی و توان‌بخشی، امدادی» می‌داند.

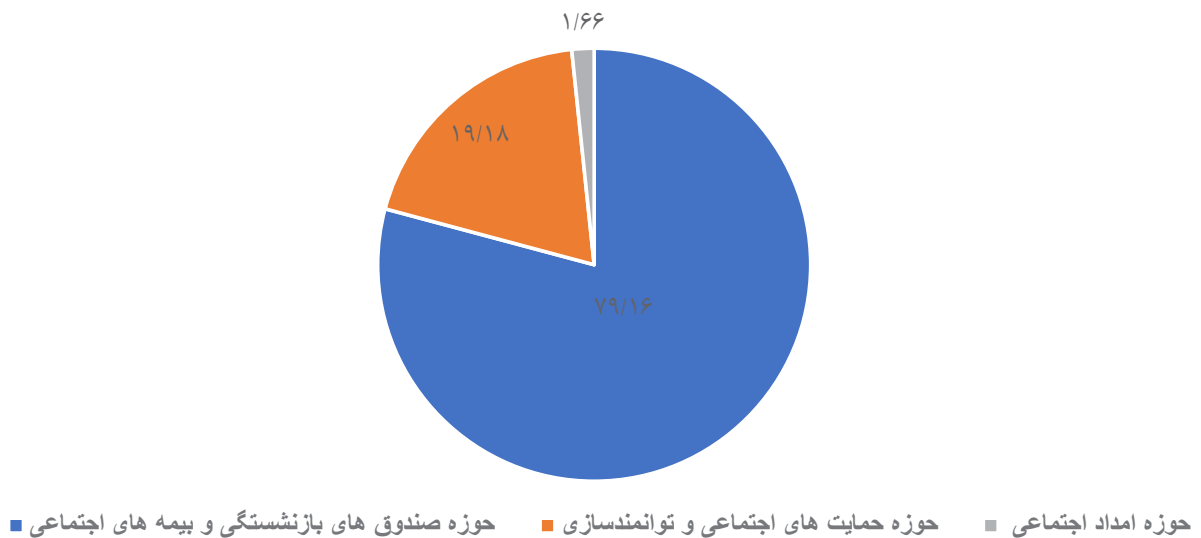
علاوه بر این تبصره «۲» بند «الف» ماده (۵۷) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور نیز به ارائه خدمات اجتماعی براساس این سطوح اشاره کرده است و «به‌منظور هماهنگی و نظارت بر حسن اجرای قانون ساختار نظام جامع رفاه و تأمین اجتماعی و تقویت نظام چندلایه تأمین اجتماعی با رعایت یکپارچگی، انسجام ساختاری، همسویی و هماهنگی بین این لایه‌ها، مشتمل بر خدمات حمایتی و توانمندسازی فقرا و محرومان و سایر گروه‌های هدف و کاهش آسیب‌های اجتماعی، بیمه‌های اجتماعی پایه شامل مستمری‌های پایه و بیمه‌های مکمل بازنشستگی و هماهنگی و نظارت بر عملکرد دستگاه‌های ذی‌ربط» برای دولت تکالیف متعددی در نظر گرفته است.

قانون برنامه هفتم پیشرفت کشور نیز در بند «الف» ماده (۳۱)، «طراحی و استقرار نظام تأمین اجتماعی چندلایه» را پیش‌نیاز اجرای سیاست‌های اجتماعی می‌داند. به همین منظور قوانین بودجه که با توجه به اسناد بالادستی و قوانین موضوعه به‌عنوان برنامه‌ای سالیانه در جهت اجرای قوانین توسعه کشور تنظیم می‌شود، در بخش‌های مختلف به امور رفاه و تأمین اجتماعی، به‌عنوان یکی از مهم‌ترین بخش‌های بودجه سالیانه پرداخته است.

بخش دوم لایحه بودجه ۱۴۰۴ کشور به‌صورت کلی اعتباری معادل ۱۴,۱۴۵,۴۵۱,۲۵۵ میلیون ریال (۱,۴۱۴ هزارمیلیارد تومان) برای حوزه رفاه و تأمین اجتماعی در نظر گرفته است. بنابراین اعتبارات مربوط به رفاه و تأمین اجتماعی در لایحه بودجه ۱۴۰۴ معادل ۲۶,۲۷ درصد از مصارف عمومی دولت را شامل می‌شود. اگر مطابق با اسناد فوق، حوزه رفاه و تأمین اجتماعی به سه بخش فوق‌الذکر تقسیم شود، به ترتیب اعتبارات حوزه صندوق‌های بازنشستگی و بیمه‌های اجتماعی معادل ۱۱,۱۹۷,۴۲۶,۳۵۱ میلیون ریال (۱,۱۱۹ هزار میلیارد تومان)، حوزه حمایتی و توانمندسازی معادل ۲,۷۱۳,۴۹۶,۸۹۳ میلیون ریال (۲۷۱ هزار میلیارد تومان)^۱ و حوزه امداد اجتماعی معادل ۲۳۴,۵۲۸,۰۱۱ میلیون ریال (۲۳ هزار میلیارد تومان) خواهد شد. در شکل ۱ سهم هریک از بخش‌ها را از کل اعتبارات حوزه رفاه و تأمین اجتماعی مشاهده خواهید کرد.

۱. این اعتبار، شامل معنای وسیع مجموع اعتبارات رفاه اجتماعی نظیر یارانه‌های نقدی و سایر یارانه‌های جدول ۱۴ نیست.

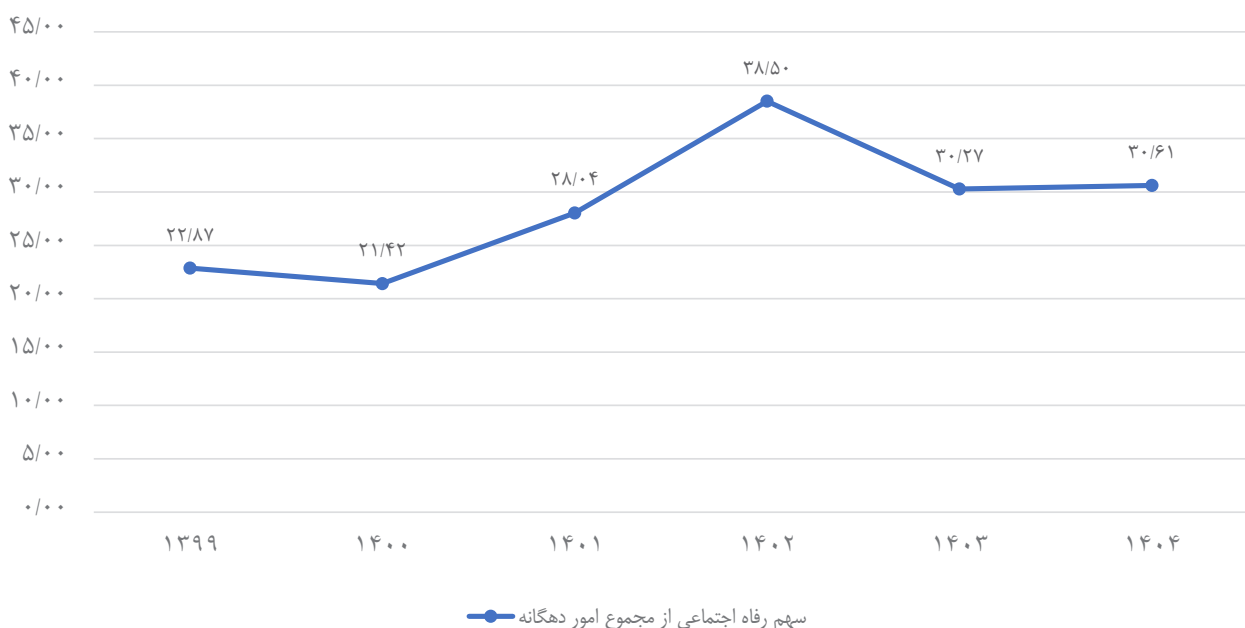
شکل ۱. نمودار میزان سهم هر یک از حوزه‌های مذکور از اعتبارات امور رفاه و تأمین اجتماعی در لایحه بودجه ۱۴۰۴

با اعتبارات امور رفاه اجتماعی در قانون بودجه ۱۴۰۳ رشد اندک معادل، ۱،۱ درصد داشته است. در شکل ۲ روند تغییرات اعتبارات امور رفاه اجتماعی نسبت به امور دهگانه در سنوات گذشته قابل مشاهده است.

اعتبارات امور حمایت اجتماعی ۱ در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ برابر با ۹,۴۹۵,۳۴۵,۴۴۳ میلیون ریال (۹۴۹ هزار میلیارد تومان) است. این اعتبار معادل، ۳۰,۰۶ درصد از اعتبارات امور دهگانه لایحه بودجه ۱۴۰۴ است. در واقع اعتبار امور حمایت اجتماعی در مقایسه

شکل ۲. نمودار درصد تغییرات اعتبارات امور رفاه اجتماعی از مجموع اعتبارات امور دهگانه

۱. در لایحه بودجه ۱۴۰۴، به عنوان جایگزین برای امور رفاه اجتماعی، به عنوان بخشی از امور دهگانه، عبارت «حمایت اجتماعی» استفاده شده است.

بخش حمایت‌های اجتماعی، کدهای «۱۰۸- خدمات حمایت بیمه‌ای» و «۱۰۹- تعادل منابع و مصارف صندوق‌های بازنشستگی در بخش بیمه‌ای و کد «۱۰۷- خدمات امداد و نجات» در حوزه امداد اجتماعی قابل دسته‌بندی است.

از جمله مهم‌ترین نوآوری‌های لایحه بودجه سال ۱۴۰۴، درج برنامه‌ها در قالب خدمات با کد طبقه‌بندی مشخص است. حوزه رفاه و تأمین اجتماعی در مجموع با کدهای «۱۰۶- خدمات حمایتی» و «۱۱۰- توانمندسازی مددجویان، معلولان و ایثارگران در

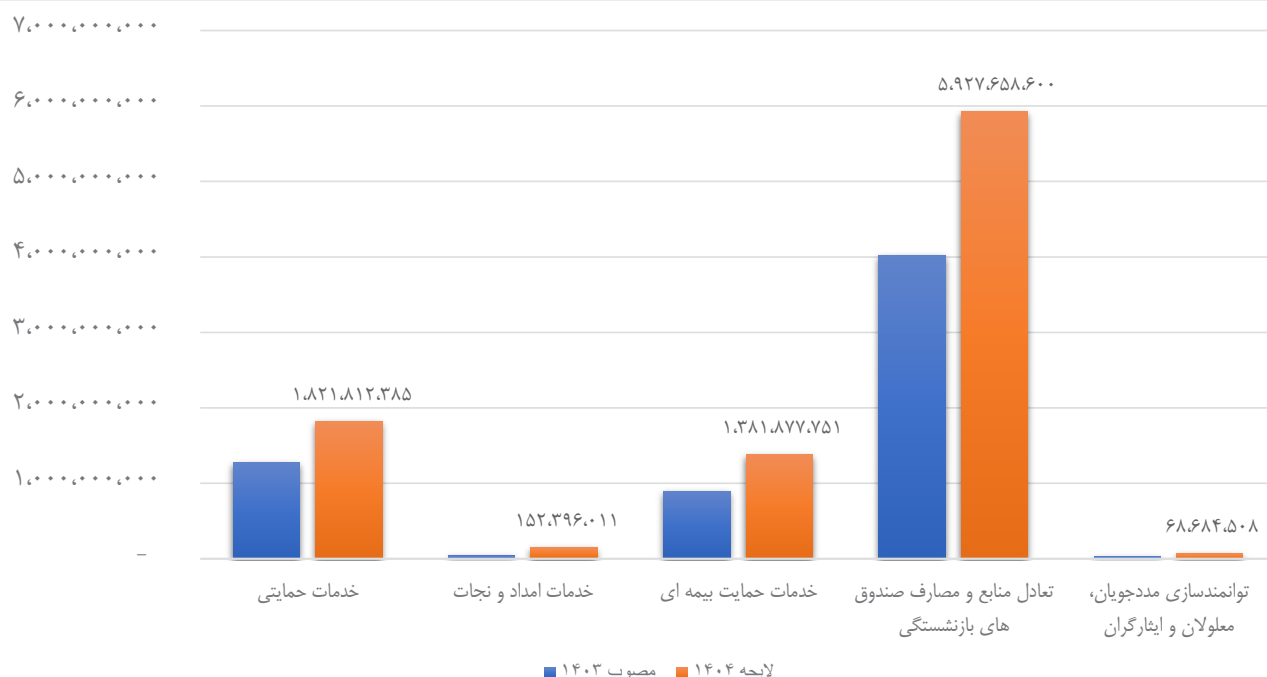
جدول ۱. سهم برنامه‌های مربوط به امور رفاه و تأمین اجتماعی در مقایسه با قانون بودجه ۱۴۰۳ (میلیون ریال)

کد	عنوان برنامه	مصوب ۱۴۰۳	لایحه ۱۴۰۴	رشد	سهم از مجموع برنامه‌ها
۱۰۶	خدمات حمایتی	۱,۲۷۸,۱۲۶,۲۳۵	۱,۸۲۱,۸۱۲,۳۸۵	٪ ۴۳	٪ ۶
۱۰۷	خدمات امداد و نجات	۳۸,۷۴۰,۳۰۳	۱۵۲,۳۹۶,۰۱۱	٪ ۲۹۳	٪ ۰/۵
۱۰۸	خدمات حمایت بیمه‌ای	۸۹۷,۴۲۵,۴۵۶	۱,۳۸۱,۸۷۷,۷۵۱	٪ ۵۴	٪ ۴
۱۰۹	تعادل منابع و مصارف صندوق‌های بازنشستگی	۴,۰۲۲,۷۶۰,۵۷۶	۵,۹۲۷,۶۵۸,۶۰۰	٪ ۴۷	٪ ۱۹
۱۱۰	توانمندسازی مددجویان، معلولان و ایثارگران	۳۰,۳۸۲,۹۰۶	۶۸,۶۸۴,۵۰۸	٪ ۱۲۶	٪ ۰/۲

توانمندسازی مددجویان، معلولان و ایثارگران با رشد ۱۲۶ درصد بوده است. شکل ۳، امکان مقایسه این برنامه‌ها را با سال ۱۴۰۳ فراهم کرده است.

از میان برنامه‌های مذکور، بیشترین سهم برای کد «۱۰۹» با ۱۹ درصد و کمترین سهم برای کد «۱۱۰» با ۰,۲ درصد در نظر گرفته شده، اما بیشترین میزان رشد در اعتبارات برنامه‌های کد «۱۰۷» با ۲۹۳ درصد و پس از آن اعتبارات کد «۱۱۰» در راستای

شکل ۳. نمودار تغییرات میزان اعتبار برنامه‌های بودجه ۱۴۰۴ و ۱۴۰۳ (میلیون ریال)

کشور پرداخته خواهد شد و سپس وضعیت سایر دستگاه‌های این حوزه، اعتبارات و برنامه‌های بودجه‌ای و اعتبارات متفرقه آنها بررسی می‌شود.

در ادامه گزارش، به تفصیل اعتبارات دستگاه‌های فعال در حوزه رفاه و تأمین اجتماعی در قالب دسته‌بندی نظام چندلایه تأمین اجتماعی مورد بررسی قرار خواهد گرفت. در ابتدا به وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، به‌عنوان نهاد بالادستی و مهم‌ترین نهاد رفاهی

۲. وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی

در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴، چهار برنامه ذیل وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی تعریف شده است که از این میان، دو برنامه «خدمات حمایت اجتماعی کودکان دارای سوء تغذیه» و «سیاستگذاری و راهبری تعاون، کار و رفاه اجتماعی» در مجموع با اختصاص حدود ۶ هزار و ۳۰۰ میلیارد تومان، بیش از ۸۷ درصد از کل اعتبارات پیش‌بینی شده را به خود اختصاص داده‌اند. با این حال، اما بیشترین رشد به برنامه «ارائه خدمات یکپارچه دولت هوشمند» با رشد ۸۹۶ درصدی، تعلق گرفته است.

اعتبار پیش‌بینی شده برای وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴، حدود ۷ هزار و ۳۰۰ میلیارد تومان است که حدود ۶ هزار و ۴۰۰ میلیارد تومان را اعتبارات هزینه‌ای و ۹۶۴ میلیارد تومان را اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای تشکیل می‌دهند. همان‌طور که در جدول ۲ نمایش داده شده است، کل اعتبار پیش‌بینی شده برای وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۳، ۸۵ درصد، رشد داشته است.

جدول ۲. مقایسه اعتبارات وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی در قانون بودجه سال ۱۴۰۳ و لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ (میلیون ریال)

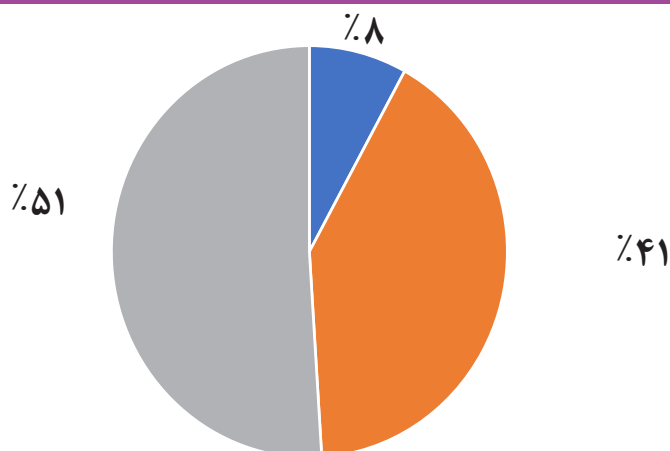
شماره طبقه‌بندی	عنوان	قانون بودجه ۱۴۰۳	لایحه بودجه ۱۴۰۴	درصد رشد
۱۵۴۰۰۰	وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی	۳۹,۸۴۸,۶۸۲	۷۳,۷۱۱,۹۳۸	۸۵
۱۳۶-۰۲۸۴	ارائه خدمات یکپارچه دولت هوشمند (الکترونیکی)	۵۸۲,۲۵۷	۵,۸۰۰,۰۰۰	۸۹۶
۱۰۶-۰۳۶۳	خدمات حمایت اجتماعی کودکان دارای سوء تغذیه	۱۵,۸۴۰,۰۰۰	۳۰,۱۶۴,۰۰۰	۹۰
۱۴۸-۰۴۶۵	خدمات فرهنگی، ورزشی، رفاهی و اجتماعی کارگران	۱,۲۵۳,۴۷۲	۴,۰۰۰,۰۰۰	۲۲۰
۱۴۸-۰۴۷۴	سیاستگذاری و راهبری تعاون، کار و رفاه اجتماعی	۲۲,۱۷۲,۹۵۲	۳۳,۷۴۹,۳۷۸	۵۲

و «خدمات حمایتی»، بخش اعظم بودجه دستگاه را به خود اختصاص داده‌اند. نکته شایان توجه در این تقسیم‌بندی این است که سهم برنامه «توسعه دولت هوشمند» که در قانون بودجه سال ۱۴۰۳ تنها ۱,۵ درصد از کل بودجه این وزارتخانه بوده، در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ به حدود ۸ درصد افزایش یافته است.

در شکل ۴، سهم برنامه‌های مختلف (به تفکیک دسته‌بندی ارائه شده در جدول ۱/۶ لایحه بودجه ۱۴۰۴) در اعتبار در نظر گرفته شده برای وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ نمایش داده شده است. کل اعتبارات در قالب سه برنامه گنجانده شده است و دو برنامه «سیاستگذاری و راهبری»

شکل ۴. نمودار سهم برنامه‌های مختلف از اعتبارات وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴

سیاست‌گذاری و راهبری ■ خدمات حمایتی ■ توسعه دولت هوشمند

۲-۱. اعتبارات ردیف‌های متفرقه

از مجموع اعتبارات وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، در مجموع ۶۴۳ میلیارد تومان، در قالب هفت موضوع - که در جدول ۸ لایحه بودجه ارائه شده است - در قالب اعتبارات متفرقه در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴، به این دستگاه اختصاص یافته است. یکی از تفاوت‌های اعتبارات پیش‌بینی شده در این بخش نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۳، اضافه شدن برنامه‌های جدید در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ است. از جمله این برنامه‌ها می‌توان به «حفاظت فنی،

ایمنی و بازرسی کار» (با اختصاص ۲۰۰ میلیارد تومان)، «توسعه زیرساخت‌های فناوری اطلاعات و پشتیبانی سامانه‌های ملی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی» (با اختصاص ۱۰۰ میلیارد تومان)، «اعتبارات موضوع ماده (۱۸۶) قانون کار» (با اختصاص ۵ میلیارد تومان) و «کمک به فدراسیون ورزش کارگری» (با اختصاص ۲۰ میلیارد تومان) اشاره کرد. تنها برنامه‌ای که نسبت به ردیف‌های متفرقه پیش‌بینی شده در قانون بودجه سال ۱۴۰۳ حذف شده، برنامه «پرداخت معوقات حق عضویت ILO» بوده است.

جدول ۳. مقایسه اعتبارات ردیف‌های متفرقه مربوط به وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی در اعتبارات مصوب سال ۱۴۰۳ و لایحه بودجه ۱۴۰۴ (میلیون ریال)

عنوان	اعتبار در قانون بودجه ۱۴۰۳	اعتبار در لایحه بودجه ۱۴۰۴	درصد رشد
وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی - پرداخت معوقات حق عضویت ILO	۳,۰۰۰,۰۰۰	۰	-
تقویت مراکز ستادی و استانی تحقیقات و تعلیمات حفاظت فنی و بهداشت کار	۴۱,۰۰۰	۵۳,۰۰۰	۲۹
اعتبارات موضوع ماده (۷۸) قانون وصول برخی از درآمدهای دولت و مصرف آن در برخی موارد معین جهت تکمیل و نگهداری فضاهای ورزشی کارگری	۸۱,۱۶۸	۵۲,۰۲۸	-۳۶
وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی - اجرای برنامه‌های تنظیم روابط کار، اشتغال، خدمات فرهنگی و اجتماعی نیروی کار و تکمیل اماکن ورزشی نیمه‌تمام کارگری	۱,۹۲۲,۲۷۲	۳,۰۸۷,۸۷۱	۶۰
توسعه زیرساخت‌های فناوری اطلاعات و پشتیبانی سامانه‌های ملی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی	۰	۱,۰۰۰,۰۰۰	-
اعتبارات موضوع ماده (۱۸۶) قانون کار - امور رفاهی (۲۵ درصد)، آموزشی (۳۵ درصد)، فرهنگی (۳۰ درصد) و (۱۰ درصد) هزینه‌های اداری مربوط به اجرای امور فرهنگی، آموزشی و رفاهی کارگران	۰	۵۰,۰۰۰	-
کمک به فدراسیون ورزش کارگری	۰	۲۰۰,۰۰۰	-
وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی - حفاظت فنی، ایمنی و بازرسی کار	۰	۲,۰۰۰,۰۰۰	-

۳. اعتبارات حوزه حمایتی

در نظام رفاه اجتماعی ایران، دستگاه‌های حمایتی متعددی در سطوح حاکمیتی، دولتی و بخش عمومی مشغول به ارائه خدمات اجتماعی هستند، اما مهم‌ترین دستگاه‌های بهره‌مند از بودجه عمومی شامل: وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، به‌عنوان متولی اصلی این حوزه در کشور و سازمان بهزیستی کشور، کمیته امداد امام خمینی (ره) و بنیاد شهید و امور ایثارگران انقلاب اسلامی، به‌عنوان نهادهای عملیاتی هستند. اعتبارات مذکور ذیل برنامه‌های خدمات حمایتی «۱۰۶» و توانمندسازی مددجویان، معلولان و ایثارگران با کد «۱۱۰» در قالب برنامه‌های متنوعی با توجه به ماهیت خدمات این دستگاه‌ها تمهید شده است. به‌طور کلی اعتبارات این بخش، ۲۷۱ هزار میلیارد تومان بوده که برای اجرای برنامه‌های متنوع، لایحه حمایتی در نظام جامع تأمین اجتماعی در نظر گرفته شده است.

بخش «حمایت اجتماعی»، بخشی از نظام سیاستگذاری اجتماعی است که حمایت از افراد فقیر جامعه و گروه‌های آسیب‌پذیر نظیر کودکان، زنان، سالمندان، افراد دارای معلولیت، آوارگان، بیماران و بیماران را مدنظر قرار می‌دهد. تاکنون بحث‌های زیادی در مورد ماهیت این نوع از مداخلات، ذی‌نفعان و حوزه‌های شمول آن صورت گرفته است. به همین دلیل کشورهای مختلف نیز براساس وضعیت کلی اقتصادی و اجتماعی خویش نظام‌های حمایت اجتماعی گوناگونی متناسب با ظرفیت‌های فرهنگی و بومی‌شان را برمی‌گزینند. حمایت اجتماعی، معمولاً توسط دولت‌ها ارائه می‌شود. سیاست‌های پیشگیرانه از ابتلای فرد به محرومیت، سیاست‌های حمایتی در برابر بحران ایجاد شده، سیاست‌های ارتقادهنده درآمدها و قابلیت‌های فرد و سیاست‌های دگرگون‌کننده وضعیت کلان، چهار سطح از مداخلاتی است که دولت‌ها در راستای حمایت از شهروندان انجام می‌دهند.

جدول ۴. اعتبارات بخش حمایتی لایحه بودجه ۱۴۰۴

شماره طبقه‌بندی	عنوان	لایحه ۱۴۰۴
«۱۰۶»	خدمات حمایتی	۱,۸۲۱,۸۱۲,۳۸۵
«۱۱۰»	توانمندسازی، مددجویان، معلولان و ایثارگران	۶۸,۶۸۴,۵۰۸
جدول «۱۴»	مستمری معیشتی کمیته امداد و سازمان بهزیستی کشور	۹۹۶۸۰۰۰۰۰
متفرقه جداول «۸» و «۹»	کمک به زیرساخت‌های اقتصادی و توانمندسازی خانوارهای تحت پوشش کمیته امداد و سازمان بهزیستی کشور، متفرقه ایثارگران و اعتبارات موضوع بند «ج» تبصره «۵» قانون بودجه	۸۲۳,۰۰۰,۰۰۰
	جمع	۲,۷۱۳,۴۹۶,۸۹۳

۳-۱. سازمان بهزیستی کشور

خیابانی، زنان آسیب‌دیده و در معرض آسیب و... برعهده گیرد. در مجموع، ارائه ۵۲ خدمت اجتماعی متنوع در قالب قوانین گوناگون برای این سازمان تکلیف شده است. بنابراین مهم‌ترین رسالت سازمان بهزیستی کشور، توان بخشی گروه‌های هدف مذکور و توانمندسازی آنان برای تسهیل شرایط زندگی است. در سالنامه آماری ۱۴۰۲ جمعیت تحت پوشش سازمان بهزیستی، حدوداً ۲,۷ میلیون خانوار که معادل ۶,۵ میلیون نفر است. از این جمعیت حدود ۳ میلیون مددجو مستمری پایه^۱ دریافت می‌کنند. افزایش تعداد دریافت‌کنندگان خدمات از سازمان بهزیستی

سازمان بهزیستی کشور، به‌عنوان مهم‌ترین بازوی اجرایی دولت در ارائه خدمات اجتماعی و توان بخشی به اقشار مختلف جامعه، نقش مهمی در حوزه رفاه و تأمین اجتماعی کشور ایفا می‌کند. این نهاد که در سال ۱۳۵۹ تشکیل شده، مکلف است ارائه طیف گسترده‌ای از خدمات را که پیش از انقلاب، ۱۶ سازمان مجزا مسئول آن بودند، برای گروه‌های آسیب‌دیده اجتماعی مختلف نظیر کودکان بی‌سرپرست و فاقد سرپرست مؤثر، زنان سرپرست خانوار، بیماران مزمن جسمانی و روانی، سالمندان، معلولان، کودکان کار و

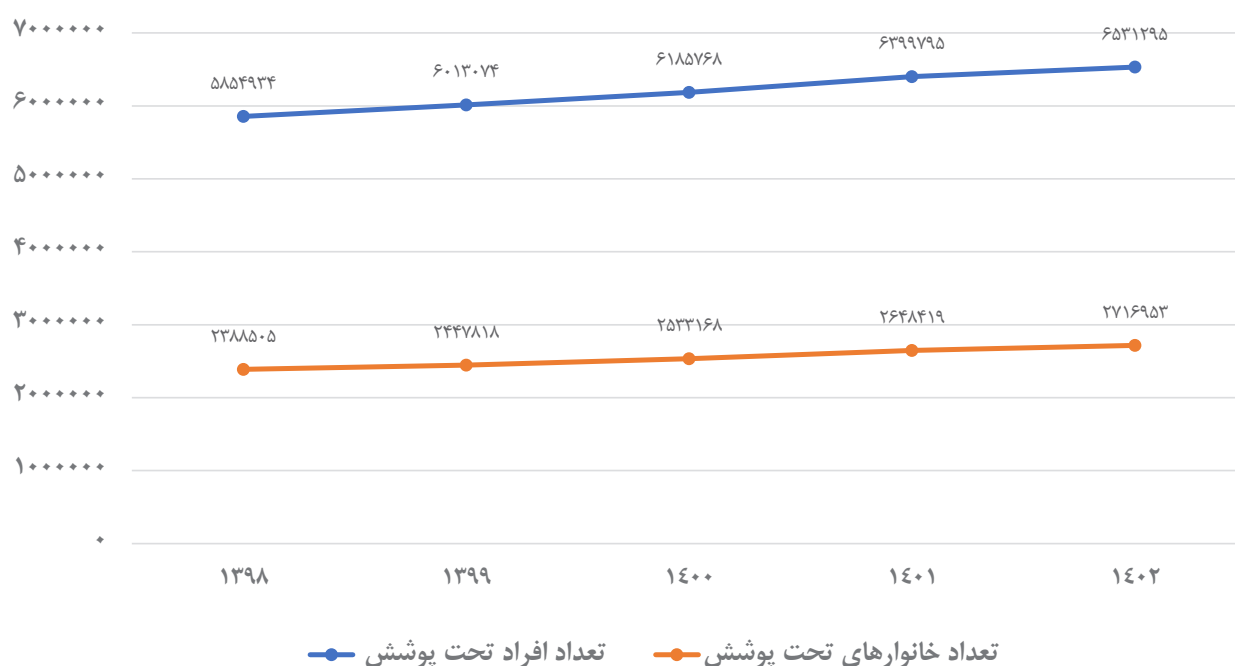
۱. کمک نقدی (مانند مستمری، حق پرستاری فرد با آسیب نخاعی و یا امداد ماهیانه فرزند سازمان بهزیستی کشور) است که به‌صورت ماهیانه به خدمت‌گیرنده سازمان پرداخت می‌شود. این موارد اعم از مستمری معیشتی و شامل تمام خدمات مستمر سازمان است [۱].

بوده که ردیف بودجه اجرای قانون حمایت از حقوق معلولان به صورت جدا در لایحه قابل مشاهده است. در شکل ۵، تحولات جمعیت تحت پوشش سازمان بهزیستی از سال ۱۳۹۸ تا ۱۴۰۲ قابل مشاهده است [۱].

طی سالیان گذشته چندان شیب تندی ندارد و در بازه پنج ساله گذشته ۱۱,۵ درصد افزایش داشته است. البته این اعداد و ارقام در سالنامه‌های سازمان بهزیستی به دلایل اداری متغیر است. جمعیت ۱,۵ میلیون نفری افراد دارای معلولیت و خدمات توان بخشی مورد نیاز آنها در میان افراد تحت پوشش بهزیستی به قدری برجسته

شکل ۵. نمودار تعداد افراد و خانوارهای تحت پوشش سازمان بهزیستی کشور از سال ۱۳۹۸ تا ۱۴۰۲ [۱]

همچنین اعتبارات اجرای قانون حمایت از معلولان برابر با ۲۳,۸ هزار میلیارد تومان است. اعتبارات مذکور نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۳ به ترتیب ۴۳ و ۸۱ درصد افزایش داشته است. در مجموع اعتبارات این سازمان، معادل ۴۳,۴ هزار میلیارد تومان در سال ۱۴۰۴ در نظر گرفته شده که این رقم نسبت به سال گذشته رشدی ۶۱ درصدی داشته است.

۱-۳-۱. بررسی اعتبارات سازمان بهزیستی و برنامه‌های اجرایی آن

اعتبارات سازمان بهزیستی کشور در لایحه ۱۴۰۴ به دو بخش عمده قابل تقسیم است. اعتباراتی که برای خود سازمان بهزیستی در نظر گرفته شده؛ معادل ۱۹,۵ هزار میلیارد تومان است.

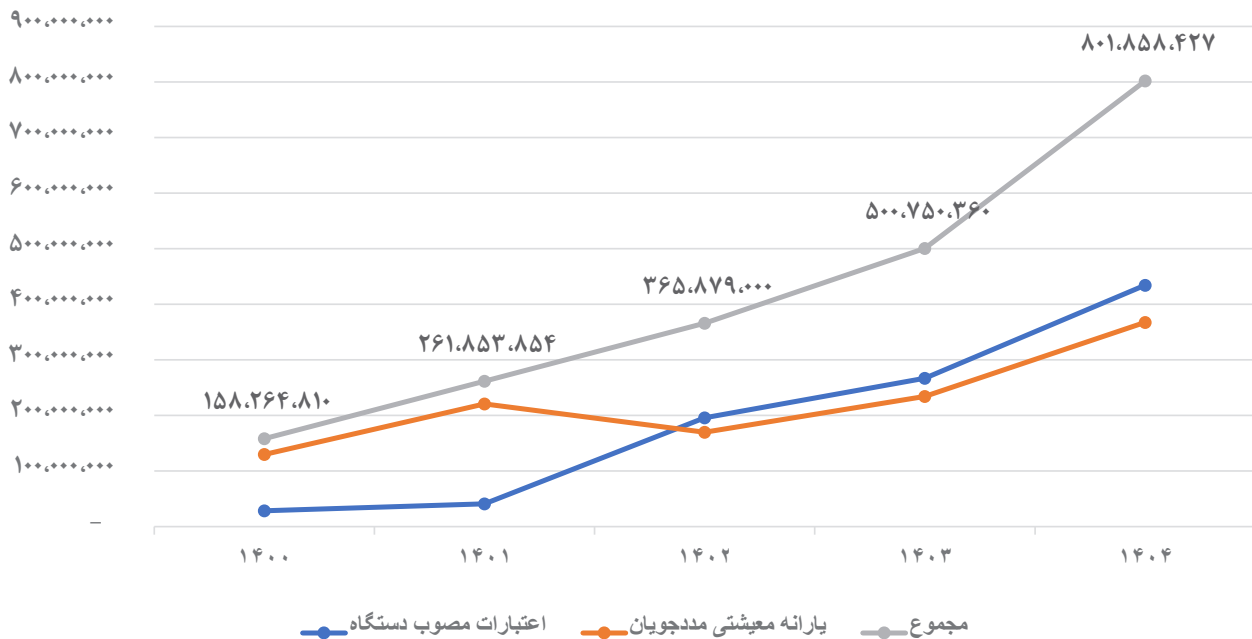
جدول ۵. اعتبارات سازمان بهزیستی کشور در لایحه بودجه ۱۴۰۴ (میلیون ریال)

رشد	۱۴۰۴	۱۴۰۳	عنوان	کد دستگاه
% ۶۱	۴۳۴,۳۵۸,۴۲۷	۲۶۹,۳۸۷,۰۳۱	سازمان بهزیستی کشور	۱۳۱۵۰۰
% ۴۳	۱۹۵,۸۶۰,۴۰۵	۱۳۷,۳۸۷,۰۳۱	سازمان بهزیستی کشور	۱۳۱۵۰۰
% ۸۱	۲۳۸۴۹۸۰۲۲	۱۳۲,۰۰۰,۰۰۰	سازمان بهزیستی کشور - اجرای قانون حمایت از معلولین	۱۳۱۵۱۰
% ۵۷	۳۶۷,۵۰۰,۰۰۰	۲۳۴,۰۰۰,۰۰۰	مستمری خانوارهای تحت پوشش سازمان بهزیستی کشور (جدول ۱۴ لایحه بودجه)	-

تومان در نظر بگیریم؛ مجموع اعتبارات این سازمان معادل ۸۰,۱ هزار میلیارد تومان است. در شکل ۶، سیر تغییرات بودجه سازمان بهزیستی کشور قابل ملاحظه است.

اگر مجموع اعتبارات سازمان بهزیستی کشور را با احتساب ردیف معین در جدول شماره «۱۴»، تحت عنوان «مستمری خانوارهای تحت پوشش سازمان بهزیستی کشور» معادل ۳۶,۷ هزار میلیارد

شکل ۶. نمودار تغییرات اعتبار بودجه‌ای و یارانه‌های معیشتی مددجویان از سال ۱۴۰۰ تا ۱۴۰۴ (میلیون ریال)

این میزان ردیف بودجه برنامه «ارائه خدمات توان بخشی» به عنوان مهم ترین برنامه این نهاد با ۱۰۰ درصد تخصیص و برنامه «ارائه خدمات بیمه‌ای» نیز تقریباً به صورت کامل انجام شده است.

۱-۲- میزان تخصیص اعتبارات در قانون بودجه ۱۴۰۳ طبق جدول ۶، اعتبارات قانون بودجه ۱۴۰۳ سازمان بهزیستی کشور در قالب پنج برنامه عمده این نهاد در ۹ ماه ابتدایی این سال به شکل متوسط به میزان ۷۱,۷۲ درصد تخصیص یافته است. از

جدول ۶. میزان اعتبارات تخصیص یافته به سازمان بهزیستی در سال ۱۴۰۳ (میلیون ریال)

کد برنامه و عنوان برنامه	کد طبقه بندی	عمومی	عملکرد	تخصیص
برنامه ارائه خدمات بیمه‌ای	۱۹۰۲۰۰۱	۴,۳۳۱,۰۰۰	۴,۳۳۰,۳۵۴	درصد تخصیص
برنامه ارائه خدمات حمایتی	۱۹۰۳۰۰۱	۱,۴۰۰,۰۰۰	۷۰۰,۰۰۰	۹۹%
برنامه حمایت از اشتغال	۱۹۰۳۰۸۰	۴,۰۲۷,۴۰۰	۲,۸۶۵,۳۲۲	۵۰%
برنامه دانشجویان و دانش آموزان	۱۹۰۳۰۸۳	۷۵۲,۴۷۰	۷۵۲,۴۷۰	۷۱%
برنامه ارائه خدمات توان بخشی	۱۹۰۴۰۰۴	۱۱۵,۶۸۱,۱۳۰	۸۲,۹۶۷,۹۸۱	۱۰۰%
جمع کل	-	۱۳۸,۶۸۳,۱۰۰	۸۶,۵۸۵,۷۷۳	۷۱%

حمایت اجتماعی «بیشترین رشد را دارد. برنامه‌های «ارائه خدمات توان بخشی» در سازمان رشد ۹۵ درصدی و برنامه «خدمات حمایت توان بخشی معلولان» ذیل قانون رشد ۸۵ درصدی را نشان می‌دهد. برنامه‌های «توانمندسازی مددجویان و معلولان» و

اما پس از بیان کلی اعتبارات این سازمان برای به دست آمدن جزئیات بیشتر باید به برنامه‌های سازمان بهزیستی در سال ۱۴۰۴ توجه کرد. سازمان بهزیستی با توجه به ماهیت سازمانی در خصوص ارائه خدمات به جمعیت هدف، همچنان در بخش «ارائه خدمات

زیاد است. در جدول ۷، برنامه‌های سازمان بهزیستی در مقایسه با قانون سال ۱۴۰۳ قابل مشاهده است.

«خدمات حمایت بیمه‌ای» نیز رشدی معادل متوسط رشد سازمان داشته است. همچنین ردیف‌های بخش «مددکاری و پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی» نسبت به سال گذشته دارای رشد نه چندان

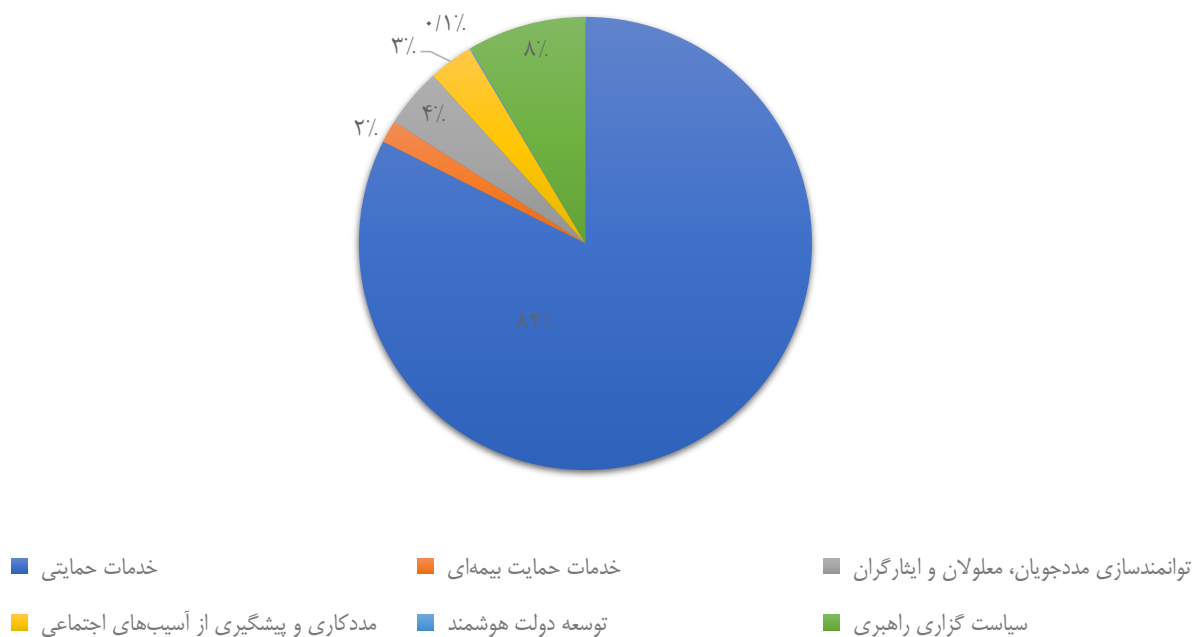
جدول ۷. برنامه‌های اجرایی سازمان بهزیستی کشور در لایحه بودجه ۱۴۰۴ و مقایسه تغییرات با قانون بودجه ۱۴۰۳ (میلیون ریال)

رشد	لایحه بودجه ۱۴۰۴	مصوب ۱۴۰۳	عنوان	کد	برنامه‌های اجرایی
۴۵%	۲,۶۲۷,۵۰۰	۱,۸۱۱,۰۱۲	توانمندسازی دانشجویان و دانش‌آموزان تحت پوشش	۰۲۵۰-۱۱۰	توانمندسازی مددجویان، معلولان و ایثارگران
۳۲%	۲,۲۹۲,۹۰۸	۲,۴۹۸,۹۸۹	خدمات اشتغال حمایتی	۰۲۵۱-۱۱۰	توانمندسازی مددجویان، معلولان و ایثارگران
۳۵%	۳۵۳,۰۰۰	۲۶۰,۹۶۴	ارائه خدمات یکپارچه دولت هوشمند (الکترونیکی)	۰۲۸۴-۱۳۶	توسعه دولت هوشمند
۳۹%	۶,۹۰۰,۵۰۰	۴,۹۵۵,۶۹۷	حمایت بیمه بازنشستگی مددجویان	۰۳۵۰-۱۰۸	خدمات حمایت بیمه‌ای
۱۰%	۱۰۹۸	۹۹۸	پژوهش‌های کاربردی	۰۳۵۳-۱۰۶	خدمات حمایتی
۲۲%	۳,۵۷۳,۴۵۹	۲,۹۲۱,۳۸۴	پیشگیری از معلولیت‌ها	۰۳۵۵-۱۰۶	
۳۵%	۴۱,۴۵۵,۷۵۰	۳۰,۶۱۴,۴۱۳	خدمات حمایت اجتماعی مددجویان	۰۳۶۴-۱۰۶	
۴۷%	۶۳,۰۱۲,۰۷۳	۴۲,۸۷۱,۴۰۲	خدمات حمایت توان‌بخشی معلولان	۰۳۶۶-۱۰۶	
۹۳%	۲۴,۰۰۰,۰۰۰	۱۲,۴۱۶,۴۵۷	خدمات مددکاری اجتماعی و توان‌بخشی	۰۳۶۸-۱۰۶	
۱۸%	۳۶,۸۱۳,۱۴۰	۳۱,۲۰۲,۸۰۰	سیاست‌گذاری و راهبری بهزیستی	۰۴۷۲-۱۴۸	سیاست‌گذاری و راهبری
۳۰-%	۷۰۰	۹۹۸	پژوهش‌های کاربردی	۰۵۰۰-۱۱۱	مددکاری و پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی
۳۹%	۶,۱۹۰,۱۷۷	۴,۴۴۳,۰۶۳	پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی	۰۵۰۱-۱۱۱	
۴۰%	۴,۱۰۱,۵۰۰	۲,۹۴۰,۰۳۱	خدمات کاهش آسیب معتادان	۰۵۰۷-۱۱۱	
۶۸۸%	۳,۵۳۸,۶۰۰	۴۴۸,۸۲۳	خدمات مددکاری	۰۵۰۸-۱۱۱	
۸۱%	۲۳۸,۴۹۸,۰۲۲	۱۳۲,۰۰۰,۰۰۰	سازمان بهزیستی کشور- اجرای قانون حمایت از معلولین	۱۳۱۵۱۰	دستگاه
۳۵%	۱,۰۶۲,۰۰۰	۷۸۶,۳۴۰	توانمندسازی دانشجویان و دانش‌آموزان تحت پوشش	۰۲۵۰-۱۱۰	توانمندسازی مددجویان، معلولان و ایثارگران
۳۹%	۱۱,۴۶۵,۱۰۰	۸,۲۳۶,۲۸۷	خدمات اشتغال حمایتی	۰۲۵۱-۱۱۰	توانمندسازی مددجویان، معلولان و ایثارگران
۱۰%	۱,۶۰۹,۳۰۰	۱,۴۶۳,۰۰۰	خدمات حمایت اجتماعی مددجویان	۰۳۶۴-۱۰۶	خدمات حمایتی
۸۵%	۲۲۴,۳۶۱,۶۲۲	۱۲۱,۵۱۴,۳۷۳	خدمات حمایت توان‌بخشی معلولان	۰۳۶۶-۱۰۶	

توان بخشی معلولان اختصاص یافته و همچنین حدود ۶۷ درصد اعتبارات سازمان نیز به امور توان بخشی تخصیص یافته است. پس از این اعتبارات برنامه‌های «سیاستگذاری راهبری» ۸ درصد از کل اعتبارات سازمان را شامل می‌شود و در رتبه‌های بعدی برنامه‌های توانمندسازی و مددکاری قرار دارند.

همان‌گونه که مشاهده می‌شود شاهد هیچ‌گونه تغییر معنادار در برنامه‌های سازمان در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ به نسبت سال ۱۴۰۳ نیستیم. از مجموع اعتبارات سازمان بهزیستی، همچنان بیشترین سهم برای بخش خدمات حمایتی است. عمده این بخش نیز به حوزه توان بخشی اختصاص یافته است. در همین حال حدود ۹۲ درصد بودجه اجرای قانون حمایت از حقوق معلولان به خدمات

شکل ۷. نمودار سهم برنامه‌ها از اعتبارات سازمان بهزیستی کشور

اعتبارات این دو موضوع تفکیک و یا سهم هر یک مشخص شود. در قانون بودجه ۱۴۰۳ «اجرای قانون جهش تولید مسکن» در ردیف جداگانه با اعتبار ۸۰,۰۰۰,۰۰۰ میلیون ریال در نظر گرفته شده که ردیف متفرقه در لایحه ۱۴۰۴ منحصر به ماده (۳) قانون مذکور شده و به ۶۰,۰۰۰,۰۰۰ میلیون ریال کاهش یافته است. همچنین این ردیف، دارای ابهامات متعددی بوده که نیازمند اصلاح است. ابهام در جمعیت هدف مسکن محرومین و دستگاه‌هایی که اعتبار این ردیف به آن تعلق خواهد گرفت، ضرورت تفکیک دستگاه رانسان می‌دهد. به همین منظور، پیشنهادی برای رفع ابهام در پایان گزارش آورده شده است. همچنین ردیف کمک به زیرساخت‌های اقتصادی و توانمندسازی خانوارهای سازمان بهزیستی کشور نیز در سال گذشته برای سازمان بهزیستی به صورت مجزا در نظر گرفته نشده بود و در اعتبارات متفرقه سال ۱۴۰۴ نیز بدون مشخص شدن سهم هر دستگاه با کمیته امداد امام خمینی (ره) به صورت مشترک آورده شده است.

۳-۱-۳ اعتبارات ردیف‌های متفرقه

اعتبارات ردیف‌های متفرقه سازمان بهزیستی در لایحه بودجه ۱۴۰۴ کشور به موارد معدودی اختصاص یافته است. ردیف «اعتبارات موضوع یک درصد عوارض ورود و صدور کالاها و خدمات در مناطق آزاد» در راستای اجرای موضوع بند «چ» ماده (۶۵) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور است که نسبت به سال ۱۴۰۳ تغییری نداشته و صرفاً در لایحه امسال تفکیک دو نهاد به سهم ۶۰ درصد برای کمیته امداد و ۴۰ درصد برای سازمان بهزیستی مجزا شده است. در این بین سهم سازمان بهزیستی معادل ۱۲۰,۰۰۰ میلیون ریال است. ردیف دیگر با شماره ۶۵-۷۳۰۰۰۰ تحت عنوان «اجرای ماده (۵) و ماده (۸) قانون حمایت از افراد دارای معلولیت و سامان‌دهی کودکان کار و خیابانی» با اعتباری معادل ۱,۶۹۱,۲۵۰ میلیون ریال رشد ۳۷,۵ درصدی را نشان می‌دهد. به دلیل تفاوت ماهوی جمعیت هدف و خدمات مورد نظر در این ردیف، لازم است به دلیل شفافیت در نظام بودجه‌ای

جدول ۸. اعتبارات متفرقه سازمان بهزیستی کشور در بودجه ۱۴۰۴ (میلیون ریال)

شماره طبقه‌بندی	موضوع	قانون ۱۴۰۳	لایحه ۱۴۰۴	رشد
۶۵-۷۳۰۰۰۰۰	اجرای ماده (۵) و ماده (۸) قانون حمایت از افراد دارای معلولیت و سامان‌دهی کودکان کار و خیابانی	۱,۲۳۰,۰۰۰	۱,۶۹۱,۲۵۰	۳۷,۵%
۶۶-۷۳۰۰۰۰۰	اعتبارات موضوع یک درصد عوارض ورود و صدور کالاها و خدمات در مناطق آزاد- موضوع بند «ج» ماده (۶۵) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه (۶۰٪ سهم کمیته امداد امام خمینی (ره) ۴۰٪ سهم سازمان بهزیستی کشور)	۳۰۰,۰۰۰	۱۲۰,۰۰۰	۱٪
۶۸-۵۵۰۰۰۰۰	کمک به زیرساخت‌های اقتصادی و توانمندسازی خانوارهای تحت پوشش کمیته امداد و سازمان بهزیستی کشور	-	۲۳,۰۰۰,۰۰۰	-

۲-۳. کمیته امداد امام خمینی (ره)

کمیته امداد امام خمینی (ره)، یکی از مهم‌ترین نهادهای حمایتی کشور بوده که در سال ۱۴۰۲ با ارائه خدمت به حدود پنج میلیون نفر، بخش عمده‌ای از مددجویان کشور را تحت پوشش خدمات اجتماعی متنوعی قرار داده است. براساس ماده (۲) اساسنامه این نهاد «هدف از تشکیل کمیته امداد امام، توانمندسازی و شکوفایی استعدادها و تأمین خوداتکایی، تقویت و رشد ایمانی و اعتقادی نیازمندان و محرومان با ارائه خدمات اجتماعی، حمایتی، فرهنگی و معیشتی به آنان می‌باشد». به همین منظور خدمات کمیته امداد علاوه بر مستمری معیشتی به خانوارها شامل حوزه‌های گسترده‌ای نظیر توانمندسازی و ایجاد اشتغال، ارائه کمک و تسهیلات مسکن، ارائه خدمات آموزشی است که گروه‌های هدف متنوع نظیر زنان سرپرست خانوار، سالمندان، کودکان بی سرپرست، خانواده‌های زندانیان و بیماران صعب‌العلاج را شامل می‌شود. [۲]

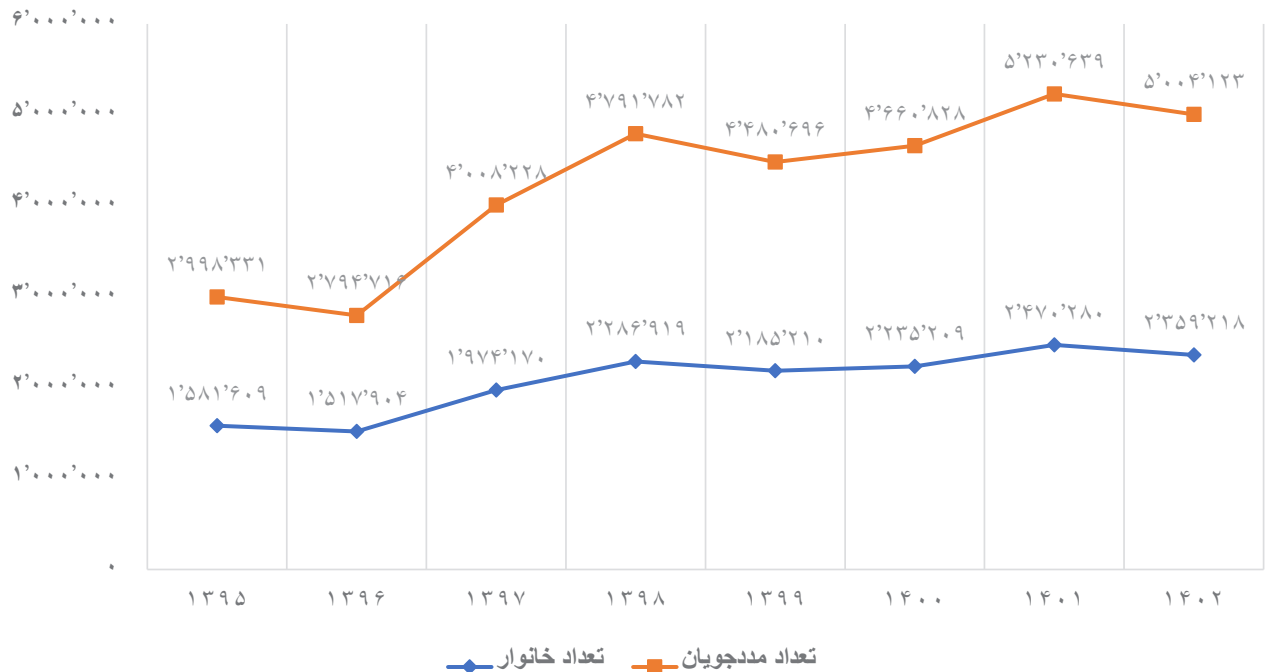
در سال‌های گذشته، به دلیل وضعیت کلان اقتصادی و

محدودیت‌های تحریم‌های موجود، کشور با افزایش جمعیت زیر خط فقر از حدود ۲۰ درصد در سال ۱۳۹۶ به حدود ۳۲ درصد در سال ۱۴۰۳ روبه‌رو شده است [۳]. همچنین با افزایش شکاف فقر در تمام سال‌های مذکور، خروج فقر از سطوح حمایتی دشوار شده است. به‌علاوه با کاهش فاصله دهک‌های میانی با خط فقر و افزایش امکان سقوط آنان با ریسک‌های اجتماعی موجود حاصل از دست دادن شغل، ابتلای به بیماری، کاهش قدرت خرید برای تأمین نیازهای اولیه بر اثر تورم بالای ۳۰ درصد و موقعیت متزلزل اسکان به‌خصوص در مناطق شهری، زمینه لازم برای افزایش جمعیت تحت پوشش نهادهای حمایتی نظیر کمیته امداد شکل گرفته است. به همین دلیل تعداد خانوارهای تحت پوشش کمیته امداد از سال ۱۳۹۵ تا سال ۱۴۰۲ افزایش ۴۹ درصدی داشته و جمعیت افراد تحت پوشش این نهاد نیز در همین بازه زمانی رشد ۶۶,۸ درصدی را نشان می‌دهد. در شکل ۸، روند رشد جمعیت تحت پوشش کمیته امداد از سال ۱۳۹۵ تا ۱۴۰۲ قابل مشاهده است [۴].

۱. در جدول شماره «۵» قانون بودجه ۱۴۰۳، ردیفی به شماره ۱۶۰۱۷۴ تحت عنوان «درآمد حاصل از یک درصد عوارض ورود کالا و خدمات مناطق آزاد» در نظر گرفته شده که شامل اعتبار ۳۰۰۰۰۰۰۰ میلیون ریالی است.

۲. ردیف «۱۲۰-۵۵۰۰۰۰» تحت عنوان «کمک به زیرساخت‌های اقتصادی و توانمندسازی افراد تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی (ره)» در قانون بودجه ۱۴۰۳ با اعتبار ۱,۰۰۰,۰۰۰ میلیون ریال تخصیص داده، اما برای سازمان بهزیستی ردیف مجزایی وجود ندارد. در لایحه ۱۴۰۴، بودجه سازمان بهزیستی و کمیته امداد در قالب یک ردیف آمده است.

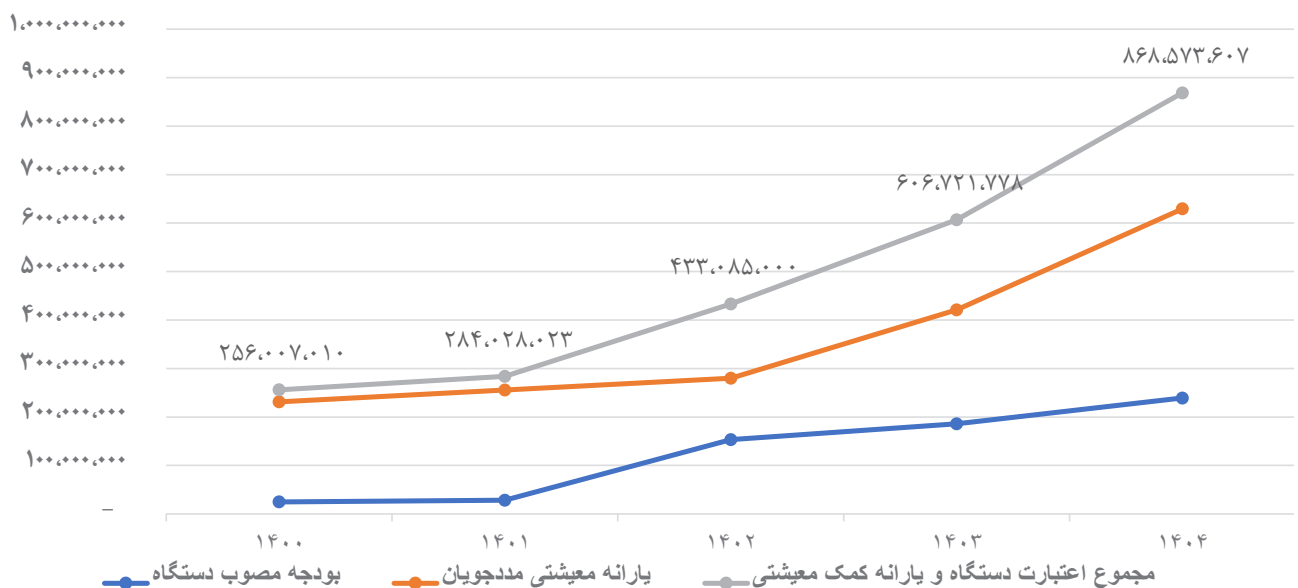
شکل ۸. نمودار تغییرات تعداد جمعیت افراد و خانوارهای تحت پوشش کمیته امداد از سال ۱۳۹۵ تا ۱۴۰۲ [۴]

۶۲,۹ هزار میلیارد تومان منظور شده است. در مجموع اعتبارات کمیته امداد با احتساب جدول شماره «۱۴» در لایحه ۱۴۰۴ معادل ۸۶,۸ هزار میلیارد تومان است که در مجموع رشد ۴۳ درصدی منابع این نهاد را به نسبت سال ۱۴۰۳ نشان می‌دهد. در شکل ۹، رشد اسمی بودجه این نهاد از سال ۱۴۰۰ تا ۱۴۰۴ قابل مشاهده است.

۳-۲-۱. بررسی اعتبارات کمیته امداد و برنامه‌های اجرایی آن اعتبارات کمیته امداد در بخش دوم لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ معادل ۲۳,۹ هزار میلیارد تومان است که نسبت به قانون بودجه ۱۴۰۳ رشد حدود ۲۸ درصدی را نشان می‌دهد. علاوه بر این در جدول شماره «۱۴» لایحه نیز اعتباری تحت عنوان «مستمری خانوارهای تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی (ره)» معادل

شکل ۹. نمودار میزان اعتبارات بودجه‌ای کمیته امداد و یارانه معیشتی از سال ۱۴۰۰ تا ۱۴۰۴ (میلیون ریال)

است صرفاً از محل این ردیف نباشد که از ساختار بودجه قابل احصا نیست. هر چند که همچنان اعتبارات این برنامه، ۲۵ درصد بودجه این نهاد را شامل می‌شود، اما روند کاهشی آن نشانه‌ای مهم در جهت کاهش هزینه‌های جاری به نفع ارائه خدمات اجتماعی و چابکی سازمانی بیشتر است، اما برنامه «حمایت بیمه بازنشستگی مددجویان» نیز با ۱۹ درصد کاهش اعتبارات مواجه شده است. این اعتبارات عموماً مربوط به مشوق‌های بیمه‌ای مددجویان شاغل ذیل برنامه‌های اشتغال و توانمندسازی کمیته و بیمه زنان سرپرست خانوار بوده است. با وجود اهمیت این برنامه برای خروج برخی از مددجویان از بخش حمایتی و به وجود آمدن شرایط دریافت مستمری حداقلی در آینده برای آنان، کاهش اعتبارات آن را می‌توان از نقاط منفی به حساب آورد.

برنامه‌های کمیته امداد در لایحه ۱۴۰۴ نسبت به سال گذشته دارای تغییرات قابل توجهی نیست، هر چند توجه به افزایش و کاهش اعتبارات از منظر سیاستگذاری دارای معانی مشخص است. بیشترین رشد مربوط به برنامه‌های «خدمات اشتغال حمایتی» و «توانمندسازی دانشجویان و دانش‌آموزان تحت پوشش» با رشدی حدود ۱۰۰ درصدی است. قابل توجه است که هر دو برنامه‌ای که بیشترین افزایش اعتبارات را به خود تخصیص داده است، جهت‌گیری مناسبی به منظور افزایش توانمندسازی مددجویان را نشان می‌دهد. همچنین از دیگر نقاط مثبت برنامه‌های کمیته امداد در سال ۱۴۰۴ می‌توان به کاهش ۱۸ درصدی برنامه «سیاستگذاری و راهبری کمیته امداد» که به مدیریت سازمانی این نهاد مربوط است، اشاره کرد. البته بودجه جاری کمیته ممکن

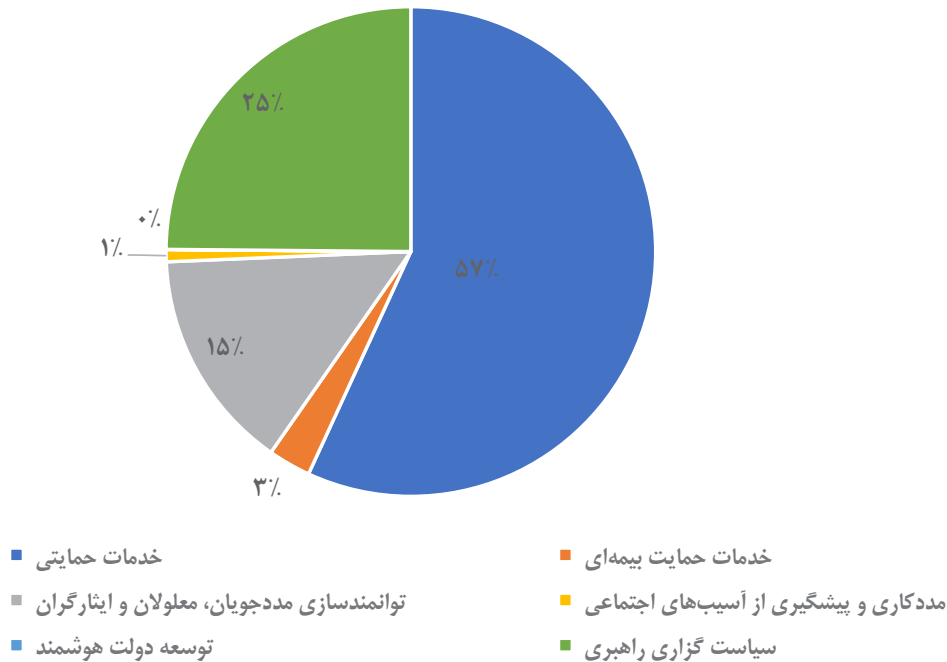
جدول ۹. برنامه‌های اجرایی کمیته امداد در لایحه بودجه ۱۴۰۴ (میلیون ریال)

برنامه‌های اجرایی	کد	عنوان ۱۴۰۴	مصوب ۱۴۰۳	لایحه بودجه ۱۴۰۴	رشد
-	۱۲۹۶۰۰	کمیته امداد امام خمینی (ره) - کمک	۱۸۵,۸۴۷,۳۳۳	۲۳۹,۲۷۳,۶۰۷	۲۸%
توانمندسازی مددجویان، معلولان و ایثارگران	۰۲۵۰-۱۱۰	توانمندسازی دانشجویان و دانش‌آموزان تحت پوشش	۳,۷۹۶,۰۰۰	۷,۷۷۲,۰۰۰	۱۰۴%
	۰۲۵۱-۱۱۰	خدمات اشتغال حمایتی	۱۳,۲۵۴,۲۷۸	۲۷,۲۶۶,۰۰۰	۱۰۵%
توسعه دولت هوشمند	۰۲۸۴-۱۳۶	ارائه خدمات بیکارچه دولت هوشمند (الکترونیکی)	۳۰,۰۰۰	۳۰,۰۰۰	۰%
خدمات حمایت بیمه‌ای	۰۳۵۰-۱۰۸	حمایت بیمه بازنشستگی مددجویان	۸,۴۳۰,۰۰۰	۶,۷۵۱,۴۷۷	-۱۹%
خدمات حمایتی	۰۳۵۳-۱۰۶	پژوهش‌های کاربردی	۱,۵۰۰	۱,۵۰۰	۰%
	۰۳۶۴-۱۰۶	خدمات حمایت اجتماعی مددجویان	۸۵,۸۶۰,۰۰۰	۱۳۶,۰۶۲,۱۰۰	۵۸%
سیاستگذاری و راهبری	۰۴۷۸-۱۴۸	سیاستگذاری و راهبری کمیته امداد	۷۲,۸۲۵,۵۵۵	۵۹,۴۷۶,۵۳۰	-۱۸%
مددکاری و پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی	۰۵۰۱-۱۱۱	پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی	۱,۶۵۰,۰۰۰	۱,۹۱۴,۰۰۰	۱۶%

۱۵ درصد از سهم کل اعتبارات دستگاه را به خود اختصاص داده است. بنابراین با وجود جهت‌گیری مترقی برنامه‌های بودجه‌ای کمیته امداد در جهت افزایش بودجه برنامه‌های توانمندسازی، به دلیل وابستگی به مسیر تاریخی این نهاد، همچنان بیش از نیمی از اعتبارات آن به ارائه خدمات اجتماعی تعلق گرفته است.

در شکل ۱۰، سهم هر یک از برنامه‌های مذکور از اعتبارات کمیته قابل مشاهده است. بیشترین سهم برای برنامه، خدمات حمایتی بوده که با اعتباری ۱۳,۶ هزار میلیارد تومانی معادل ۵۷ درصد سهم اعتبارات دستگاه را شامل شده است. پس از این مورد می‌توان به سهم اعتبارات برنامه‌های «سیاستگذاری و راهبری کمیته امداد» و «توانمندسازی مددجویان» اشاره کرد که به ترتیب ۲۵ و

شکل ۱۰. نمودار سهم برنامه‌ها ذیل اعتبارات کمیته امداد در لایحه بودجه ۱۴۰۴

مجموع میزان تخصیص در این سال را در وضعیت مطلوب نشان می‌دهد. در سال ۱۴۰۳ نیز در ۹ ماهه ابتدایی این سال اعتبارات تملک دارایی و ردیف‌های متفرقه به صورت کامل تخصیص یافته و اعتبارات هزینه‌ای و مستمری کمک‌معیشتی نیز تقریباً ۸۵ درصد اختصاص یافته است. به صورت میانگین در سال ۱۴۰۳ معادل ۸۵ درصد از بودجه این دستگاه تخصیص یافته است.

۲-۲-۳. میزان تخصیص اعتبارات در قوانین بودجه سال‌های ۱۴۰۲ و ۱۴۰۳

مطابق جدول ۱۰، اعتبارات تخصیص یافته به کمیته امداد در سال ۱۴۰۲ در قالب چهار برنامه عمده در نظر گرفته شده است. در این میان تمام اعتبارات بودجه ۱۴۰۲ در این سال تخصیص پیدا کرده است، به جز ردیف اعتبارات تملک دارایی با ۸۵ درصد تحقق که در

جدول ۱۰. میزان اعتبارات تخصیص یافته کمیته امداد در سال‌های ۱۴۰۲ و ۱۴۰۳ (میلیون ریال)

سال ۱۴۰۳ (۱۰ ماهه)		سال ۱۴۰۲			اعتبارات ردیف ۱۲۹۶۰۰	ردیف
درصد تحقق	تخصیص یافته	مصوب	درصد تحقق	تخصیص یافته		
۸۴٪	۱۴۹,۰۴۶,۴۰۳	۱۷۶,۸۱۹,۶۳۶	۱۰۰٪	۱۴۵,۴۱۶,۵۸۰	۱۴۵,۴۱۶,۵۸۰	۱ اعتبارات هزینه‌ای
۸۵٪	۳۵۸,۴۶۲,۰۰۰	۴۲۱,۰۰۰,۰۰۰	۱۰۳٪	۳۱۱,۱۸۸,۰۰۰	۳۰۱,۵۰۰,۰۰۰	مستمری هدفمندی یارانه‌ها
۱۰۳٪	۱۲۳,۲۷۷	۱۱۹,۲۷۰	۸۵٪	۱۰۴,۷۷۸	۱۲۳,۹۵۰	۲ اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای
۱۰۰٪	۱۶,۷۵۸,۱۶۰	۱۶,۷۵۸,۱۶۰	۱۰۰٪	۲۰,۵۴۰,۷۵۰	۲۰,۵۴۰,۷۵۰	۳ ردیف‌های متفرقه
۸۵٪	۵۲۴,۳۸۹,۸۴۰	۶۱۴,۶۹۷,۰۶۶	۱۰۵٪	۴۷۷,۲۵۰,۱۰۸	۴۵۴۷۱۳۴۵۰	جمع

۳-۲-۳. اعتبارات ردیف‌های متفرقه

ردیف‌های متفرقه کمیته امداد شامل اعتبارات موضوع یک درصد عوارض ورود و صدور کالاها و خدمات در مناطق آزاد در راستای اجرای موضوع بند «چ» ماده (۶۵) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور بوده که نسبت به پارسال تغییری نداشته است و صرفاً در لایحه امسال تفکیک دو نهاد به سهم ۶۰ درصد برای کمیته امداد و ۴۰ درصد برای سازمان بهزیستی مجزا شده است. ردیف کمک و تشویق مناطق پرداخت کننده زکات نیز کاهش حدود ۲ درصدی را نشان می‌دهد. در قانون بودجه ۱۴۰۳ «اجرای قانون

جهش تولید مسکن» در ردیف جداگانه با اعتبار ۸۰,۰۰۰,۰۰۰ میلیون ریال در نظر گرفته شده که ردیف متفرقه در لایحه ۱۴۰۴ منحصر به ماده (۳) قانون مذکور شده و به ۶۰,۰۰۰,۰۰۰ میلیون ریال کاهش یافته است. همچنین این ردیف، دارای ابهامات متعددی است که لازم به رفع آن است. ابهام در جمعیت هدف مسکن محرومین و دستگاه‌هایی که اعتبار این ردیف به آن تعلق خواهد گرفت، نیاز به اصلاح دارد. میزان رشد ردیف «کمک به زیرساخت‌های اقتصادی و توانمندسازی خانوارهای تحت پوشش کمیته امداد» نیز به دلیل ادغام با سازمان بهزیستی و مشخص نشدن سهم هر یک از دستگاه‌ها قابل محاسبه نیست.

جدول ۱۱. اعتبارات متفرقه کمیته امداد در لایحه بودجه ۱۴۰۴

شماره طبقه‌بندی	موضوع	لایحه ۱۴۰۴	قانون ۱۴۰۳	رشد
۶۳-۷۳۰۰۰۰	اعتبارات موضوع یک درصد عوارض ورود و صدور کالاها و خدمات در مناطق آزاد- موضوع بند «چ» ماده (۶۵) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه (۶۰٪ سهم کمیته امداد امام‌خیمینی (ره) ۴۰٪ سهم سازمان بهزیستی کشور)	۱۸۰,۰۰۰	۱۳۰,۰۰۰	٪۰
۴۰-۷۵۰۰۰۰	کمک و تشویق مناطق پرداخت کننده زکات	۷۵۰,۰۰۰	۷۶۴,۰۰۰	٪۱,۸
۶۸-۵۵۰۰۰۰	کمک به زیرساخت‌های اقتصادی و توانمندسازی خانوارهای تحت پوشش کمیته امداد و سازمان بهزیستی کشور	۳,۰۰۰,۰۰۰	۱,۰۰۰,۰۰۰	-

۳-۳. بنیاد شهید و امور ایثارگران

اعتبار پیش‌بینی شده برای بنیاد شهید و امور ایثارگران در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ حدود ۱۲۲ هزار میلیارد تومان است که حدود ۱۲۱ هزار میلیارد تومان را اعتبارات هزینه‌ای و یک هزار میلیارد تومان را اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای تشکیل می‌دهند. همان‌طور که در جدول ۱۲ نمایش داده شده، کل اعتبار پیش‌بینی شده برای بنیاد شهید و امور ایثارگران در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۳، ۳۴ درصد رشد داشته است. اعتبارات بنیاد شهید و امور ایثارگران در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ در قالب «هشت برنامه» پیش‌بینی شده و برنامه «خدمات حمایت

اجتماعی ایثارگران» که مربوط به حقوق و مستمری والدین و فرزندان شهدا و جانبازان حالت اشتغال است با اختصاص حدود ۹۱ هزار میلیارد تومان، همچون سال ۱۴۰۳، بیشترین اعتبار را (حدود ۷۵ درصد از کل بودجه دستگاه)، به خود اختصاص داده است. بررسی سایر برنامه‌ها نشان می‌دهد که تنها برنامه جدید اضافه شده در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۳، برنامه «سیاست‌گذاری و راهبری امور ایثارگران» است و بیشترین ضریب رشد را نیز در این میان، برنامه «توانمندسازی دانشجویان و دانش‌آموزان ایثارگر» به خود اختصاص داده است.

جدول ۱۲. مقایسه اعتبارات بنیاد شهید و امور ایثارگران در بودجه مصوب سال ۱۴۰۳ و لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ (به میلیون ریال)

شماره طبقه‌بندی	عنوان	مصوب ۱۴۰۳	لایحه بودجه ۱۴۰۴	درصد رشد
۱۳۱۶۰۰	بنیاد شهید و امور ایثارگران	۹۱۳,۰۷۰,۰۰۰	۱,۲۲۳,۲۰۰,۰۰۰	۳۴
۱۱۰-۰۲۴۷	پژوهش‌های کاربردی	۷۵,۰۰۰	۶۰,۰۰۰	-۲۰
۱۱۰-۰۲۴۸	اشتغال حمایتی ایثارگران	۲,۲۴۹,۰۰۰	۳,۱۹۵,۰۰۰	۴۲

۱. در جدول شماره «۵» قانون بودجه ۱۴۰۳، ردیفی به شماره ۱۶۰۱۷۴ تحت عنوان «درآمد حاصل از یک درصد عوارض ورود کالا و خدمات مناطق آزاد» در نظر گرفته شده که شامل اعتبار ۳۰۰۰۰۰ میلیون ریالی است.

شماره طبقه‌بندی	عنوان	مصوب ۱۴۰۳	لایحه بودجه ۱۴۰۴	درصد رشد
۱۱۰-۰۲۴۹	توانمندسازی دانشجویان و دانش‌آموزان ایثارگر	۵,۷۶۵,۰۰۰	۱۱,۹۴۴,۰۰۰	۱۰۷
۱۰۸-۰۳۴۴	بیمه درمان تکمیلی ایثارگران	۱۵۰,۰۰۰,۰۰۰	۲۵۷,۰۰۰,۰۰۰	۷۱
۱۰۶-۰۳۶۰	خدمات حمایت اجتماعی ایثارگران	۷۰۵,۴۰۰,۰۰۰	۹۱۲,۹۳۶,۰۰۰	۲۹
۱۰۶-۰۳۶۵	خدمات حمایت توان‌بخشی ایثارگران	۷,۵۷۵,۸۰۱	۱۲,۴۰۰,۰۰۰	۶۴
۱۰۶-۰۳۶۷	خدمات فرهنگی، ورزشی، رفاهی و اجتماعی ایثارگران	۱۳,۴۷۰,۰۰۰	۲۱,۰۲۰,۰۰۰	۵۶
۱۴۸-۰۴۶۹	سیاست‌گذاری و راهبری امور ایثارگران	۰	۴,۶۴۵,۰۰۰	-

در شکل ۱۱، سهم برنامه‌های مختلف در اعتبار در نظر گرفته شده برای بنیاد شهید و امور ایثارگران به تفکیک دسته‌بندی ارائه شده در جدول (۶/۱) لایحه بودجه سال ۱۴۰۴، نمایش داده شده است. همان‌گونه که مشخص است «خدمات حمایتی» همچون سنوات گذشته بیشترین سهم را به خود اختصاص داده است. پس از این بخش، خدمات حمایت بیمه‌ای قرار می‌گیرد که صرف بیمه درمان تکمیلی ایثارگران می‌شود.

یکی از نقاط قوت در توزیع اعتبارات پیش‌بینی شده برای بنیاد شهید و امور ایثارگران در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴، توجه ویژه به گروه‌های قابل بازتوانی (همچون دانش‌آموزان و دانشجویان) و رشد قابل توجه اعتبار این بخش به منظور توانمندسازی این اقشار و خروج از چرخه حمایت مستقیم توسط بنیاد شهید است. بر این اساس، بیشترین رشد را در میان برنامه‌های دستگاه، برنامه «توانمندسازی دانشجویان و دانش‌آموزان ایثارگر» با رشدی حدود ۱۰۷ درصدی، به خود اختصاص داده است. این مسئله گویای توجه سیاستگذار به لزوم خارج کردن اقشار مستعد از چرخه حمایت اجتماعی مستقیم و ایجاد امکان برای مستعدسازی اقشار جوان جامعه هدف به سمت توانمندسازی است.

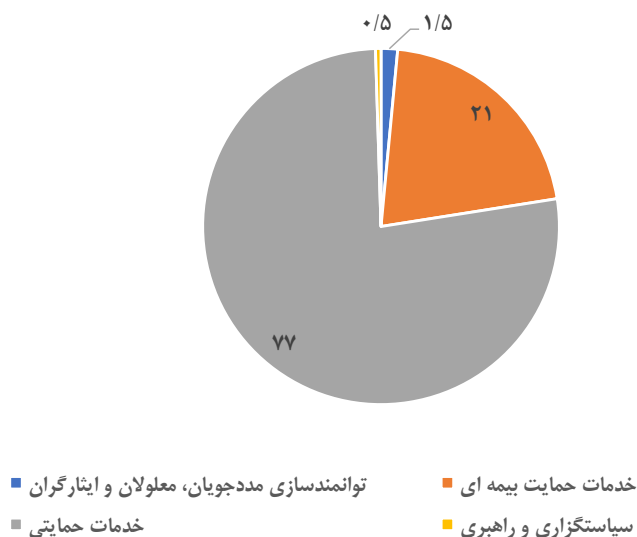
با این حال، یکی از چالش‌های دیرینه نظام بودجه‌ریزی حوزه ایثارگری، عدم وجود ارتباط متناظر میان برنامه‌های تعریف شده ذیل بنیاد شهید و امور ایثارگران و اسناد بالادستی این حوزه، به‌ویژه قانون جامع خدمات‌رسانی به ایثارگران است. در ماده (۷۳) قانون مذکور اشاره شده است: «منابع مالی مورد نیاز (برای اجرای

احکام هر فصل از قانون) با حفظ سهم سایر منابع بنیاد، در قالب مفاد لوایح بودجه سنواتی پیش‌بینی خواهد شد». با وجود این، اما در طی بیش از یک دهه گذشته، هیچ‌گاه احکام بودجه و برنامه‌های پیش‌بینی شده ذیل بنیاد شهید و امور ایثارگران، پیوند متناظر با فصول قانون جامع خدمات‌رسانی به ایثارگران نداشته است و عموماً ذیل عناوین کلی و فراگیر، تعریف شده‌اند. حتی در تبصره «۲» ماده (۷۳) قانون فوق، راه‌حل برطرف‌سازی این نقیصه نیز پیش‌بینی شده و قانونگذار را مکلف ساخته است: «به منظور شفاف‌سازی منابع مالی اختصاص یافته برای خدمات‌رسانی به ایثارگران، معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس‌جمهور مکلف است نسبت به ایجاد فصل رفاه و تأمین اجتماعی ایثارگران و برنامه‌های ذیل آن متناسب با عناوین فصول این قانون در لوایح بودجه سنواتی اقدام نماید». با این حال، این اقدام نیز تاکنون صورت نپذیرفته است. یکی از چالش‌های اصلی این عدم پیوند میان توزیع اعتبارات در قوانین بودجه با احکام اسناد بالادستی، عدم تحقق مطالبات قانونی جامعه ایثارگری به دلیل عدم تأمین منابع مالی در طی سال‌های اخیر است. مسئله تأمین و واردات خودروی ایثارگران، موضوع ماده (۴۵) قانون جامع خدمات‌رسانی به ایثارگران، نمونه کوچکی از احکامی است که به دلیل عدم تأمین منابع مالی در طی سال‌های اخیر، همواره با نقص در اجرا همراه بوده است. در حالی که پیش‌بینی منظم و مستمر اعتبارات مربوط به احکام و تکالیف جاری این حوزه در قوانین سنواتی می‌تواند رافع چالش‌های فوق باشد.

۱. ماده (۴۵) - دولت مکلف است سالانه اعتبار و تسهیلات لازم را برای تهیه خودرو مناسب برای کلیه جانبازان پنجاه درصد (۵۰٪) و بالاتر و آن تعداد از جانبازان بیست و پنج درصد (۲۵٪) الی چهل و نه درصد (۴۹٪) که به تشخیص کمیسیون پزشکی بنیاد از نظر جسمی محدودیت حرکتی دارند، پیش‌بینی نماید.

شکل ۱۱. نمودار سهم برنامه‌های مختلف از اعتبارات بنیاد شهید و امور ایثارگران در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ به تفکیک کدهای ارائه شده در جدول ۶/۱ لایحه بودجه سال ۱۴۰۴

در نظر گرفته شده است. «پاداش پایان خدمت ایثارگران» نیز برنامه‌ای است که همچون قانون بودجه سال ۱۴۰۳ و با بودجه مشابه چهار هزار میلیارد تومانی در قالب ردیف‌های متفرقه به بنیاد شهید و امور ایثارگران اختصاص یافته است. در مجموع اعتبارات این دستگاه در بخش ردیف‌های متفرقه نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۳، ۲ هزار میلیارد تومان (و در مجموع ۵۰ درصد) رشد داشته است.

۴-۳. بررسی اعتبارات ردیف‌های متفرقه

اعتبارات اختصاص یافته به بنیاد شهید و امور ایثارگران در قالب ردیف‌های متفرقه، نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۳ دو تغییر داشته است. دو ردیف با موضوع «پرداخت بدهی بنیاد شهید به دانشگاه آزاد اسلامی بابت شهریه دانشجویی» و «بدهی بیمه تکمیلی درمان ایثارگران» به ردیف‌های متفرقه لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ اضافه شده و برای هر کدام یک هزار میلیارد تومان اعتبار

جدول ۱۳. مقایسه اعتبارات ردیف‌های متفرقه مربوط به بنیاد شهید و امور ایثارگران در بودجه مصوب سال ۱۴۰۳ و لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ (به میلیون ریال)

ردیف	عنوان	مصوب ۱۴۰۳	لایحه بودجه ۱۴۰۴	درصد رشد
۱	پاداش پایان خدمت ایثارگران	۴۰,۰۰۰,۰۰۰	۴۰,۰۰۰,۰۰۰	۰
۲	بابت بدهی بنیاد شهید به دانشگاه آزاد اسلامی بابت پرداخت شهریه دانشجویی	۰	۱۰,۰۰۰,۰۰۰	-
۳	بابت بدهی بیمه تکمیلی درمان ایثارگران	۰	۱۰,۰۰۰,۰۰۰	-
	جمع	۴۰,۰۰۰,۰۰۰	۶۰,۰۰۰,۰۰۰	۵۰

۴. حوزه بیمه‌های اجتماعی

به بیش از ۱۱۱۹ هزار میلیارد تومان می‌رسد که حدود نیمی از آن (۵۲,۹۳) مربوط به تعادل منابع و مصارف صندوق‌های بازنشستگی (کشوری، لشکری، اطلاعات و فولاد) است. ۱۷,۸٪ از کل این اعتبارات مربوط به حوزه بیمه‌ای برای تأدیه بدهی دولت به سازمان تأمین اجتماعی و صندوق کشاورزان، روستاییان و عشایر و ۱۶,۸٪ از آن به متناسب‌سازی حقوق بازنشستگان که در ادامه به جزئیات آن اشاره خواهد شد، اختصاص یافته است. کمتر از ۱۲,۳٪ از مجموع اعتبارات حوزه بیمه‌ای نیز تحت عنوان خدمات حمایت بیمه‌ای دسته‌بندی شده که به برنامه‌هایی همچون ارائه خدمات بیمه‌ای به سازمان بهزیستی یا پرداخت حق بیمه دولت به سازمان تأمین اجتماعی مربوط می‌شود.

یکی از مهم‌ترین حوزه‌هایی که سهم بسزایی در بودجه کشور دارد، حوزه بیمه و بازنشستگی است. در این بخش، مناسبات مالی دولت و حوزه بازنشستگی از منظر دستگاه‌های فعال در نظام بیمه‌ای و همچنین برنامه‌های دولت در این حوزه، مورد بررسی قرار خواهند گرفت.

به طور کلی اعتبارات اختصاص یافته به صندوق‌های بیمه‌گر در بودجه عمومی در سه قالب کلی «جبران کسری صندوق»، «تعهدات جاری دولت به صندوق به واسطه قوانین مختلف» و «تأدیه بدهی» قابل دسته‌بندی است. اعتبارات صندوق‌های بیمه‌گر با عناوین مختلف در سال‌های متفاوت عمدتاً ذیل این سه قالب پیکره‌بندی شده‌اند.

مجموع اعتباراتی که ذیل حوزه بیمه‌ای دسته‌بندی می‌شوند،

جدول ۱۴. اعتبارات بخش صندوق‌های بازنشستگی و بیمه اجتماعی در لایحه بودجه ۱۴۰۴ (میلیون ریال)

شماره طبقه‌بندی	عنوان	لایحه ۱۴۰۴
مجموع اعتبارات بیرون از دستگاه	جدول ۸ (تأدیه بدهی)	۲۰۰۰۰۰۰۰۰۰
	جدول ۹ (متناسب‌سازی)	۱۸۸۷۸۹۰۰۰۰
۱۰۹	تعادل منابع و مصارف صندوق‌های بازنشستگی	۵۹۲۷۶۵۸۶۰۰
۱۰۸	خدمات حمایت بیمه‌ای	۱۳۸۱۸۷۷۷۵۱
	جمع	۱۱,۱۹۷,۴۲۶,۳۵۱

بیمه اجتماعی کشاورزان، روستاییان و عشایر، سایر صندوق‌ها بدون تأمین اعتبار از بودجه عمومی، امکان بقای خود را از دست می‌دهند. وابستگی صندوق‌های مذکور به دولت، در بودجه‌های سنواتی نمایان‌تر می‌شود، به نحوی که بخش قابل توجهی از منابعی که تحت عنوان رفاه اجتماعی (که در لایحه امسال به حمایت اجتماعی تغییر پیدا کرده) تعریف می‌شوند، صرف پرداخت تعهدات دولت به صندوق‌های کاملاً ناپایدار می‌شود.

در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴، مجموع صندوق‌های بازنشستگی بیش از ۶۲۱ هزار میلیارد تومان از بودجه عمومی را به خود اختصاص داده‌اند که در مجموع رشد ۵۳٪ را نسبت به سال گذشته به ثبت رسانده‌اند.

تحلیلی بر اعتبارات مهم‌ترین دستگاه‌های حوزه بیمه‌ای

صندوق‌های بازنشستگی در ایران به سه دسته اختصاصی، دولتی و عمومی غیردولتی تقسیم می‌شوند که در حال حاضر هفده صندوق بازنشستگی فعال در کشور در ذیل سه دسته مذکور مشغول به فعالیت هستند. ۱. مهم‌ترین دستگاه‌های فعال در حوزه بیمه‌ای شامل صندوق بازنشستگی کشوری، سازمان تأمین اجتماعی نیروهای مسلح، صندوق بازنشستگی وزارت اطلاعات، صندوق حمایت و بازنشستگی کارکنان فولاد، سازمان تأمین اجتماعی و صندوق بیمه اجتماعی کشاورزان، روستاییان و عشایر هستند. از میان دستگاه‌های مذکور، به جز سازمان تأمین اجتماعی و صندوق

۱. صندوق بازنشستگی هماد در سال ۱۴۰۲ طبق بند «ح» تبصره «۱۷» قانون بودجه ۱۴۰۱ به صندوق بازنشستگی کشوری منتقل شد.

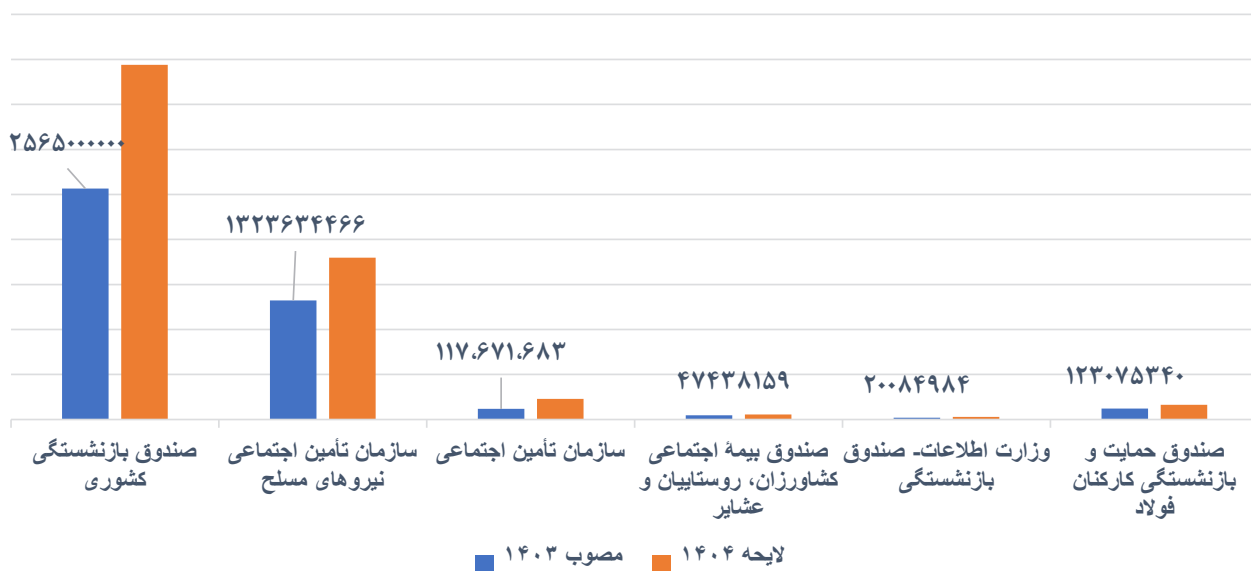
جدول ۱۵. اعتبارات صندوق‌های بیمه‌گر در لایحه بودجه ۱۴۰۴ (میلیون ریال)

شماره دستگاه	دستگاه	مصوب ۱۴۰۳	لایحه ۱۴۰۴	رشد
۱۰۴۰۰۱	صندوق بازنشستگی کشوری	۲۵۶۵۰۰۰۰۰۰	۳۹۳۹۴۸۰۰۰۰	۵۴٪
۱۱۱۱۲۰	سازمان تأمین اجتماعی نیروهای مسلح	۱۳۲۳۶۳۴۴۶۶	۱۷۹۷۱۶۰۰۰۰	۳۶٪
۱۳۲۵۰۰	سازمان تأمین اجتماعی	۱۱۷,۶۷۱,۶۸۳	۲۲۸۵۲۳۲۶۸	۹۴٪
۱۵۲۰۰۳	صندوق بیمه اجتماعی کشاورزان، روستاییان و عشایر	۴۷۴۳۸۱۵۹	۵۷۰۰۰۰۰۰	۲۰٪
۱۰۲۱۰۷	وزارت اطلاعات- صندوق بازنشستگی	۲۰۰۸۴۹۸۴	۲۸۱۳۹۶۵۷	۴۰٪
۱۵۴۴۰۰	صندوق حمایت و بازنشستگی کارکنان فولاد	۱۲۳۰۷۵۳۴۰	۱۶۴۰۰۰۰۰۰	۳۳٪
	جمع	۴۰۷۳۸۲۹۲۹۲	۶۲۱۴۳۰۲۹۲۵	۵۳٪

مربوط به صندوق بیمه اجتماعی کشاورزان، روستاییان و عشایر با ۲۰٪ بوده است.

مقایسه اعتبارات دستگاه‌های بیمه‌ای نشان می‌دهد که بیشترین رشد مربوط به صندوق بازنشستگی کشوری با ۵۴٪ و کمترین رشد

شکل ۱۲. نمودار اعتبارات دستگاه‌های بیمه‌ای

از اعتبارات صندوق‌های بیمه‌گر را به خود اختصاص داده و ۸٪ باقی مانده مربوط به ۳٪ صندوق حمایت و بازنشستگی کارکنان فولاد، ۲٪ سازمان تأمین اجتماعی، ۱٪ صندوق بیمه اجتماعی کشاورزان، روستاییان و عشایر و کمتر از ۱٪ مربوط به صندوق بازنشستگی وزارت اطلاعات است.

از میان صندوق‌های بیمه‌گر، صندوق بازنشستگی کشوری ۶۳٪، بیشترین سهم از دستگاه‌های حوزه بیمه‌ای را به خود اختصاص داده است. سازمان تأمین اجتماعی نیروهای مسلح نیز ۲۹٪ از مجموع اعتبارات صندوق‌های بیمه‌گر را به خود اختصاص داده است. یعنی دو صندوق کشوری و لشکری در مجموع حدود ۹۲٪

شکل ۱۳. سهم صندوق‌های بیمه‌گزار از مجموع اعتبارات صندوق‌های بازنشستگی

- صندوق بازنشستگی کشوری
- سازمان تأمین اجتماعی
- وزارت اطلاعات - صندوق بازنشستگی
- صندوق بیمه اجتماعی کشاورزان، روستاییان و عشایر
- صندوق حمایت و بازنشستگی کارکنان فولاد
- سازمان تأمین اجتماعی نیروهای مسلح

توضیح داده شده است.

در جدول شماره ۸ بودجه که مربوط به برآورد اعتبارات تملک دارایی‌های مالی است، ۲۰۰ هزار میلیارد تومان برای تأدیه بدهی حسابرسی شده دولت به سازمان تأمین اجتماعی و صندوق بیمه اجتماعی کشاورزان، روستاییان و عشایر در نظر گرفته شده که این اعتبار نیز رشد ۵۴٪ نسبت به سال گذشته داشته است. با احتساب داده‌های جداول ۸ و ۹، مجموع اعتبارات مذکور در لایحه بودجه ۱۴۰۴، به ۳۸۵ هزار میلیارد تومان می‌رسد که اگرچه جزئیات توزیع این اعتبارات در لایحه بودجه قابل ردیابی نیست، اما در مجموع باید ذیل اعتبارات حوزه بیمه‌ای دسته‌بندی شوند.

اعتبارات متفرقه و تملک دارایی‌های مالی (متناسب‌سازی و تأدیه بدهی)

جدول ۹ لایحه بودجه ۱۴۰۴ که مربوط به برآورد اعتبارات ردیف‌های متفرقه است، یک ردیف مهم مربوط به حوزه بازنشستگی را شامل می‌شود که سهم بسزایی در افزایش مجموع بودجه حوزه بیمه‌ای در لایحه دارد. متناسب‌سازی حقوق بازنشستگان (صندوق‌های کشوری، لشکری و فولاد) با رشد ۲۷۰٪ نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۳، به ۱۸۵ هزار میلیارد تومان رسیده است. همچنین در ردیف دیگر در جدول ۹ مربوط به سازمان تأمین اجتماعی بوده که در ذیل اعتبارات این دستگاه

جدول ۱۶. اعتبارات بیرون از دستگاه حوزه بیمه‌ای (میلیون ریال)

شماره طبقه‌بندی لایحه ۱۴۰۴	عنوان	قانون ۱۴۰۳	لایحه ۱۴۰۴	رشد
۵۱-۵۵۰۰۰۰۰	متناسب‌سازی	۵۰۰۰۰۰۰۰۰	۱۸۵۰۰۰۰۰۰۰	۲۷۰٪
۳-۱۰۴۰۰۰۰	تأدیه بدهی	۱۳۰۰۰۰۰۰۰۰	۲۰۰۰۰۰۰۰۰۰	۵۴٪
	جمع	۱۸۰۰۰۰۰۰۰۰	۳۸۵۰۰۰۰۰۰۰	۱۱۴٪

صندوق‌های مورد اشاره، بخش قابل توجهی از منابع خود را از بودجه عمومی تأمین کرده و کاملاً به بودجه دولتی وابسته هستند. مجموع این صندوق‌ها در لایحه ۱۴۰۴ با رشد ۴۷٪، ۵۹۲ هزار

جبران کسری صندوق‌های بازنشستگی همان‌طور که پیشتر ذکر شد، به‌جز سازمان تأمین اجتماعی و صندوق بیمه اجتماعی کشاورزان، روستاییان و عشایر، سایر

تومان اعتبار دارند که در مقایسه با سال گذشته، رشد ۷۲٪ را نشان می‌دهد. بخش قابل توجهی از این رشد بابت افزایش بودجه صندوق بازنشستگی کشوری و همچنین هزینه متناسب‌سازی است.

میلیارد تومان از بودجه عمومی را به خود اختصاص داده‌اند که با افزودن ۱۸۵ هزار میلیارد تومان بابت متناسب‌سازی سه صندوق کشوری، لشکری و فولاد، در مجموع بیش از ۷۷۷ هزار میلیارد

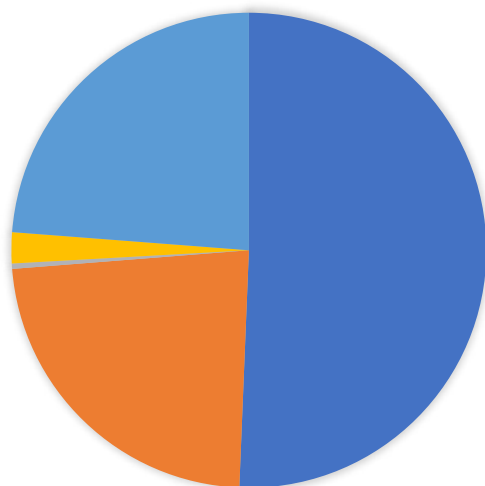
جدول ۱۷. اعتبارات مربوط به جبران کسری صندوق‌های بازنشستگی (میلیون ریال)

شماره دستگاه	عنوان	قانون ۱۴۰۳	لایحه ۱۴۰۴	رشد
	جمع اعتبارات صندوق‌های بازنشستگی وابسته به بودجه عمومی (کشوری، لشکری، اطلاعات و فولاد)	۴۰۳۱۷۹۴۷۹۰	۵۹۲۸۷۷۹۶۵۷	۴۷٪
۵۵۰۰۰۰-۱۹	متناسب‌سازی	۵۰۰۰۰۰۰۰۰	۱۸۵۰۰۰۰۰۰۰	۲۷۰٪
	جبران کسری صندوق‌های بازنشستگی	۴۵۳۱۷۹۴۷۹۰	۷۷۷۸۷۷۹۶۵۷	۷۲٪

و ۲۳٪ صرف اعتبارات مربوط به سازمان تأمین اجتماعی نیروهای مسلح می‌شود.

شایان توجه است که بیش از نیمی از مجموع اعتبارات دولت برای جبران کسری صندوق‌های بازنشستگی صرف اعتبارات مربوط به صندوق بازنشستگی کشوری، کمتر از ۲۵٪ جهت متناسب‌سازی

شکل ۱۴. توزیع اعتبارات مربوط به جبران کسری صندوق‌های بازنشستگی در لایحه بودجه ۱۴۰۴

- صندوق بازنشستگی کشوری
- سازمان تأمین اجتماعی نیروهای مسلح
- وزارت اطلاعات - صندوق بازنشستگی
- صندوق حمایت و بازنشستگی کارکنان فولاد
- متناسب‌سازی

بر ارزش افزوده سهم متناسب‌سازی حقوق بازنشستگان در جدول شماره ۵ لایحه بوده، ۸۸ هزار میلیارد تومان است که با اعتبار متناسب‌سازی دیده شده در جدول ۹، فاصله قابل توجهی دارد و این بدان معناست که منابع حاصل از یک درصد افزایش مالیات بر ارزش افزوده برای متناسب‌سازی حقوق و مستمری بازنشستگان کافی نبوده و دولت ناگزیر به تأمین آن از سایر بخش‌ها یا به بهای تشدید کسری بودجه شده است.

اعتبارات متناسب‌سازی مستمری بازنشستگان لشکری، کشوری و فولاد که در جزء «۱» بند «ر» ماده (۲۸) قانون برنامه هفتم پیشرفت تکلیف شده، در بند «خ» تبصره «۱» بخش اول قانون بودجه سال ۱۴۰۴، دیده شده است. طبق این بند «در سال ۱۴۰۴ نرخ مالیات بر ارزش افزوده... به میزان یک واحد درصد به عنوان سهم دولت افزایش می‌یابد تا کل نرخ مالیات بر ارزش افزوده برابر (۱۰) واحد درصد گردد...». برآورد اعتبار افزایش یک واحد درصد مالیات

طبق گزارش سالنامه آماری وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، در پایان سال ۱۴۰۲ بیشترین تعداد مستمری‌بگیران صندوق بازنشستگی کشوری به ترتیب مربوط به مستمری‌بگیران وزارت آموزش و پرورش، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و وزارت جهاد کشاورزی بوده است.

۴-۱. صندوق بازنشستگی کشوری

صندوق بازنشستگی کشوری با پوشش بیش از ۵.۵ میلیون نفر در سال ۱۴۰۲، حدود ۶٪ از جمعیت کشور را تحت پوشش خود قرار داده است. از این تعداد، نزدیک به ۸۵۰ هزار نفر بیمه‌شدگان اصلی بوده‌اند که تعدادشان نسبت به سال ۱۴۰۱، ۶٪ کاهش یافته است.

جدول ۱۸. ضریب و جمعیت تحت پوشش صندوق بازنشستگی کشوری (میلیون ریال)

سازمان / صندوق	کل جمعیت تحت پوشش (اصلی و تبعی)	ضریب پوشش (درصد)
صندوق بازنشستگی کشوری	۵.۵۰۹.۰۰۵	۶٪

هزار میلیارد تومان آن به برنامه کسور سهم دولت بازنشستگان (دولت به‌مثابه کارفرما) اختصاص داده شده است. حدود ۴ میلیارد تومان نیز بابت بیمه عمر و حوادث بازنشستگان کشوری در ذیل این دستگاه تعریف شده است.

بودجه صندوق بازنشستگی کشوری با ۵۴٪ رشد نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۳، به بیش از ۳۹۳ هزار میلیارد تومان رسیده است که حدود ۳۶۸ هزار میلیارد تومان آن (یعنی ۹۳٪ از کل اعتبارات دستگاه) مربوط به برنامه تأدیه بدهی دولت و کمک به پرداخت حقوق و مزایای بازنشستگی صندوق کشوری بوده و ۲۶

جدول ۱۹. اعتبارات صندوق بازنشستگی کشوری (میلیون ریال)

شماره دستگاه / برنامه	دستگاه	مصوب ۱۴۰۳	لایحه ۱۴۰۴	رشد
۱۰۴۰۰۱	صندوق بازنشستگی کشوری	۲۵۶۵۰۰۰۰۰۰	۳۹۳۹۴۸۰۰۰۰	۵۴٪
۰۱۹۸-۱۰۹	تأدیه بدهی دولت و کمک به پرداخت حقوق و مزایای بازنشستگان	۲۳۴۷۱۶۵۷۸۶	۳۶۷۹۴۳۸۹۴۳	۵۷٪
۰۲۰۰-۱۰۹	برنامه کسور سهم دولت بازنشستگان	۲۱۷۸۰۰۰۰۰۰	۲۶۰۰۰۰۰۰۰۰	۱۸٪
۰۳۴۶-۱۰۸	بیمه عمر و حوادث بازنشستگان کشوری	۳۴۲۱۴	۴۱۰۵۷	۲۰٪

و کمک به پرداخت حقوق و مزایای بازنشستگی بوده که رشد ۵۳٪ اعتبارات نسبت به مصوب سال گذشته را به ثبت رسانده است. کسور سهم دولت بازنشستگان حدود ۱۶ میلیارد تومان و ۱۰۸ میلیارد تومان نیز به برنامه بیمه عمر و حوادث بازنشستگان لشکری اختصاص یافته است.

۴-۲. سازمان تأمین اجتماعی نیروهای مسلح

بودجه سازمان تأمین اجتماعی نیروهای مسلح در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۳، با ۳۶٪ رشد به حدود ۱۸۰ هزار میلیارد تومان رسیده است. از این میزان، بیش از ۱۷۹ هزار میلیارد تومان آن مربوط به برنامه تأدیه بدهی دولت

جدول ۲۰. اعتبارات سازمان تأمین اجتماعی نیروهای مسلح (میلیون ریال)

شماره دستگاه / برنامه	دستگاه	مصوب ۱۴۰۳	لایحه ۱۴۰۴	رشد
۱۱۱۱۲۰	سازمان تأمین اجتماعی نیروهای مسلح	۱۳۲۳۶۳۴۴۶۶	۱۷۹۷۱۶۰۰۰۰	۳۶٪
۰۲۰۱-۱۰۹	برنامه کسور سهم دولت بازنشستگان	۱۳۸۶۰۰۰۰۰۰	۱۶۶۳۲۰	-
۰۱۹۸-۱۰۹	برنامه تأدیه بدهی دولت و کمک به پرداخت حقوق و مزایای بازنشستگی	۱۱۷۶۰۳۴۴۶۶	۱۷۹۵۹۱۳۶۸۰	۵۳٪
۰۳۴۷-۱۰۸	بیمه عمر و حوادث بازنشستگان لشکری	۹۰۰۰۰۰۰	۱۰۸۰۰۰۰	۸۸٪

۳-۴. سازمان تأمین اجتماعی

سازمان تأمین اجتماعی با پوشش نزدیک به ۵۰ میلیون نفر از جمعیت کشور در سال ۱۴۰۲، حدود ۵۷٪ از جمعیت کشور را تحت پوشش خود قرار داده است. تعداد بیمه‌شدگان اصلی سازمان

در سال ۱۴۰۲، ۱۶۳۶۵۱۳۲ نفر بوده که حدوداً ۵٪ نسبت به سال ۱۴۰۱ افزایش داشته است. نسبت پشتیبانی سازمان در سال ۱۴۰۲ برابر با ۳٫۹ بوده است.

جدول ۲۱. ضریب و جمعیت تحت پوشش سازمان تأمین اجتماعی

سازمان / صندوق	کل جمعیت تحت پوشش (اصلی و تبعی)	ضریب پوشش (درصد)
سازمان تأمین اجتماعی	۴۸,۳۱۷,۷۰۹	۵۷٪

۱۴۰۳ در لایحه بودجه، با رشد ۹۴٪ به حدود ۲۳ هزار میلیارد تومان رسیده که تمامی این اعتبارات تحت عنوان بیمه بازنشستگی و سلامت تخصیص داده شده است؛ از این اعتبار حدود ۱۴ هزار میلیارد تومان مربوط به اعتبارات هزینه‌ای و نزدیک به ۹ هزار میلیارد تومان مربوط به اعتبارات اختصاصی است. در قانون ۱۴۰۳، اعتبار اختصاص یافته به سازمان تأمین اجتماعی حدود ۱۸٫۵ هزار میلیارد تومان بوده که با این مبنای سازمان تأمین اجتماعی تنها ۲۳٪ رشد داشته است.

اگرچه انتظار می‌رود که بخش عمده منابع سازمان تأمین اجتماعی به‌مثابه یک سازمان عمومی غیردولتی، از محل حق بیمه‌ها (با مشارکت کارگر و کارفرما) تأمین شود، اما به‌واسطه قوانین مختلفی که دولت برای حمایت از گروه‌های مختلف وضع کرده و تعهدات سهم دولت از کسور بازنشستگی و همچنین انباشت بدهی‌های مذکور، به‌مرور زمان وابستگی بودجه سازمان به منابع عمومی افزایش یافته است.

اعتبار مصوب منابع عمومی سازمان تأمین اجتماعی برای سال

جدول ۲۲. اعتبارات سازمان تأمین اجتماعی (میلیون ریال)

شماره دستگاه / برنامه	دستگاه	مصوب ۱۴۰۳	لایحه ۱۴۰۴	رشد
۱۳۲۵۰۰	سازمان تأمین اجتماعی	۱۱۷,۶۷۱,۶۸۳	۲۲۸,۵۲۳,۲۶۸	۹۴٪
۱۰۸-۰۳۴۳	بیمه بازنشستگی و سلامت	۱۱۷,۶۷۱,۶۸۳	۲۲۸,۵۲۳,۲۶۸	۹۴٪

که ۴۲٫۴ میلیارد تومان اعتبارات سازمان تأمین اجتماعی ذیل این ردیف‌ها تعریف شده است.

۳-۴-۱. بررسی اعتبارات ردیف‌های متفرقه
بررسی اعتبارات متفرقه انتقال یافته به جدول ۷-ب نشان می‌دهد

جدول ۲۳. اعتبارات مربوط به سازمان تأمین اجتماعی در جدول ۷-ب (میلیون ریال)

شماره طبقه‌بندی	موضوع	لایحه ۱۴۰۴
۶۷-۷۳۰۰۰۰۰	سهم بیمه کارفرمایی کشاورزان موضوع ماده (۶۳) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)	۴۲۰۰۰۰۰
۴۳-۷۵۰۰۰۰۰	پرداخت مستمری به فرزندان و همسران بیمه شده متوفی و ۶۰ سال برای مردان و ۵۵ سال برای زنان که زیر ۱۰ سال سابقه پرداخت حق بیمه دارند نسبت به سنوات مستمری- موضوع درآمد حاصل از اخذ یک در هزار قیمت منطقه‌ای بابت حق الثبت اموال غیر منقول	۴۰۰۰۰

داشته است. اعتبار قابل توجه در این بخش، مربوط به پرداخت حق بیمه کارفرمایی طلاب بوده که نزدیک به ۳۸ هزار میلیارد تومان پیش‌بینی شده است.

سازمان تأمین اجتماعی در جدول ۹ لایحه بودجه ۱۴۰۴ که مربوط به برآورد اعتبارات ردیف‌های متفرقه است، تحت دو عنوان مجزا، تأمین اعتبارات

جدول ۲۴. اعتبارات مربوط به سازمان تأمین اجتماعی در جدول ۹ (میلیون ریال)

شماره طبقه‌بندی	عنوان	لایحه ۱۴۰۴
۸۷-۵۵۰۰۰۰	حق بیمه کارفرمایی طلاب	۳۷۶۵۰۰۰۰
۱۲۴-۵۵۰۰۰۰	بدهی سازمان انرژی اتمی و دستگاه‌های تابعه به سازمان تأمین اجتماعی بابت اجراییه سنوات حق اشعه	۲۴۰۰۰۰

۴-۴. صندوق بیمه اجتماعی کشاورزان، روستاییان و عشایر

صندوق بیمه اجتماعی کشاورزان، روستاییان و عشایر با پوشش بیش از ۴.۵ میلیون نفر از جمعیت کشور در سال ۱۴۰۲، حدود ۵٪ از جمعیت کشور را تحت پوشش خود قرار داده است. تعداد بیمه‌شدگان این صندوق در پایان سال ۱۴۰۲ به بیش از ۲.۵ میلیون نفر رسیده که نسبت به سال ۱۴۰۱، نزدیک به ۱۲٪ افزایش داشته است. براساس برآورد انجام شده توسط مرکز آمار ایران، نزدیک به ۱۴٪ از افراد روستایی کشور در سال ۱۴۰۲، تحت پوشش بیمه اجتماعی صندوق بیمه اجتماعی کشاورزان، روستاییان و عشایر قرار داشته‌اند [۱].

در لایحه بودجه سال آتی، ۲۰۰ هزار میلیارد تومان برای تأدیه بدهی حسابرسی شده دولت به سازمان تأمین اجتماعی و صندوق بیمه اجتماعی کشاورزان، روستاییان و عشایر دیده شده که اگرچه با توجه به انباشت بدهی‌های دولت به صندوق‌های بیمه‌گر ناکافی به نظر می‌رسد، اما رشد ۵۴٪ این اعتبار نسبت به سال گذشته، حاکی از توجه سیاستگذار به چالش مذکور است. دولت طبق بند «الف» ماده (۲۸) قانون برنامه هفتم پیشرفت، به تأدیه بدهی دولت به سازمان تأمین اجتماعی و صندوق بیمه اجتماعی کشاورزان، روستاییان و عشایر مکلف شده است.

جدول ۲۵. ضرب و جمعیت تحت پوشش صندوق بیمه اجتماعی کشاورزان، روستاییان و عشایر

سازمان / صندوق	کل جمعیت تحت پوشش (اصلی و تبعی)	ضریب پوشش (درصد)
صندوق بیمه اجتماعی کشاورزان، روستاییان و عشایر	۴,۶۲۹,۳۲۹	۵٪

این اعتبارات به برنامه بیمه بازنشستگی روستاییان و عشایر (پرداخت سهم مشارکت دولت) اختصاص یافته است.

بودجه صندوق بیمه اجتماعی کشاورزان، روستاییان و عشایر در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ نسبت به بودجه مصوب سال ۱۴۰۳، ۲۰٪ رشد داشته و به ۵,۷ هزار میلیارد تومان رسیده است. تمامی

جدول ۲۶. اعتبارات صندوق بیمه اجتماعی کشاورزان، روستاییان و عشایر (میلیون ریال)

شماره دستگاه / برنامه	دستگاه	مصوب ۱۴۰۳	لایحه ۱۴۰۴	رشد
۱۵۲۰۰۳	صندوق بیمه اجتماعی کشاورزان، روستاییان و عشایر	۴۷۴۳۸۱۵۹	۵۷۰۰۰۰۰۰	۲۰٪
۰۳۴۲-۱۰۸	بیمه بازنشستگی روستاییان و عشایر	۴۷۴۳۸۱۵۹	۵۷۰۰۰۰۰۰	۲۰٪

۵-۴. صندوق بازنشستگی وزارت اطلاعات

بودجه صندوق بازنشستگی وزارت اطلاعات در لایحه بودجه سال

۱۴۰۴ نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۳ بارشده ۴۰٪ به بیش از ۲,۸ هزار میلیارد تومان رسیده و تمامی این اعتبارات به برنامه توسعه خدمات حمایتی اختصاص یافته است

جدول ۲۷. اعتبارات صندوق بازنشستگی وزارت اطلاعات (میلیون ریال)

شماره دستگاه / برنامه	دستگاه	قانون ۱۴۰۳	لایحه ۱۴۰۴	رشد
۱۰۲۱۰۷	صندوق بازنشستگی وزارت اطلاعات	۲۰۰۸۴۹۸۴	۲۸۱۳۹۶۵۷	۴۰٪
۰۱۹۹-۱۰۹	توسعه خدمات حمایتی	۲۰۰۸۴۹۸۴	۲۸۱۳۹۶۵۷	۴۰٪

۶-۴. صندوق حمایت و بازنشستگی کارکنان فولاد

صندوق حمایت و بازنشستگی کارکنان فولاد در سال ۱۳۹۱ با انتقال از وزارت صمت به وزارت رفاه، به دلایل مختلفی همچون محدودیت‌های استخدامی و همچنین کاهش نسبت پشتیبانی (کمتر از ۱)، به مرور زمان وابستگی بیشتری به بودجه عمومی پیدا کرد، به نحوی که از سال ۱۳۹۹ ردیف اعتباری مشخصی در بودجه

سنواتی صرفاً جهت حمایت از این صندوق، ایجاد شد. بودجه صندوق حمایت و بازنشستگی کارکنان فولاد در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۳، ۳۳٪ رشد داشته و به حدود ۱۶.۵ هزار میلیارد تومان رسیده که تمامی این اعتبارات به برنامه تأدیه بدهی دولت و کمک به پرداخت حقوق و مزایای بازنشستگان اختصاص یافته است.

جدول ۲۸. اعتبارات صندوق حمایت و بازنشستگی کارکنان فولاد (میلیون ریال)

شماره دستگاه / برنامه	دستگاه	قانون ۱۴۰۳	لایحه ۱۴۰۴	رشد
۱۵۴۴۰۰	صندوق حمایت و بازنشستگی کارکنان فولاد	۱۲۳۰۷۵۳۴۰	۱۶۴۰۰۰۰۰۰	۳۳٪
۰۱۹۸-۱۰۹	تأدیه بدهی دولت و کمک به پرداخت حقوق و مزایای بازنشستگان	۱۲۳۰۷۵۳۴۰	۱۶۴۰۰۰۰۰۰	۳۳٪

۵. بخش امداد اجتماعی

«۱۰۷» با اعتباری معادل ۱۵,۲ هزار میلیارد تومان وجود دارد و در اعتبارات متفرقه انتقال نیافته این بخش نیز معادل ۸,۲ هزار میلیارد تومان است. در مجموع اعتبارات حدود ۲۳,۴ هزار میلیارد تومانی این بخش سهمی معادل ۱,۶ درصد از بودجه امور رفاه و تأمین اجتماعی را به خود اختصاص داده است.

در ایران، دستگاه‌هایی نظیر سازمان اورژانس کشور، سازمان مدیریت بحران کشور و از همه مهمتر جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران، متولیان مستقیم امور ارائه خدمات امداد اجتماعی در کشور هستند. از این رو در این بخش تلاش می‌شود اعتبارات پیش‌بینی شده در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ کل کشور در دستگاه‌های یاد شده مورد بررسی قرار گیرد. در این بخش کد

جدول ۲۹. اعتبارات بخش امداد اجتماعی لایحه بودجه ۱۴۰۴

شماره طبقه‌بندی	عنوان	لایحه ۱۴۰۴
«۱۰۷»	خدمات امداد و نجات	۱۵۲,۳۹۶,۰۱۱
-	متفرقه جداول «۸» و «۹»	۸۲,۱۳۲,۰۰۰
	جمع	۲۳۴,۵۲۸,۰۱۱

۱-۵. جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران

اعتبار پیش‌بینی شده برای جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴، حدود ۱۵ هزار و ۶۰۰ میلیارد تومان است که حدود ۱۲ هزار و ۴۰۰ میلیارد تومان را اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای تشکیل می‌دهند. همان‌طور که در جدول ۲۹ نمایش داده شده، کل اعتبار پیش‌بینی شده برای جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۳، ۶۲ درصد رشد داشته است. این اعتبار در قالب هشت برنامه هزینه خواهد شد و برنامه «خدمات درمانی اولیه به آسیب‌دیدگان حوادث و سوانح» با اختصاص حدود ۱۰ هزار میلیارد تومان، بیشترین اعتبار را از کل بودجه دستگاه به خود اختصاص داده است. این برنامه، بیشترین رشد اعتباری را نیز در میان برنامه‌های دستگاه به خود اختصاص داده است. نگاهی به برنامه‌های پیش‌بینی شده در لایحه بودجه سال

۱۴۰۴ نشان می‌دهد که بیش از نیمی از برنامه‌های جمعیت هلال احمر، در حالی در برنامه ۱۴۰۴ گنجانده شده‌اند که در قانون بودجه سال ۱۴۰۳ ردپایی از آنها وجود نداشته است. قالب این برنامه‌های جدید اضافه شده از جنس فعالیت‌های «پژوهشی، افزایش مهارت و سیاستگذاری» هستند که با توجه به تأکیدات فراوان بر اهمیت مسئله «پیشگیری» در ادبیات علمی حوزه مدیریت بحران، حضور آنها در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴، مثبت ارزیابی می‌شود. برنامه «سیاستگذاری و راهبری خدمات امداد و نجات» در قالب دو کد متفاوت ارائه شده است که کد «۱۰۷-۰۵۲۷» از محل اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای - که غالب آن از نیز محل اعتبارات متفرقه (اعتبارات ماده (۶۹) قانون برنامه هفتم پیشرفت) تأمین اعتبار خواهد شد و کد «۱۴۸-۰۴۷۷» نیز از محل اعتبارات هزینه‌ای، تأمین خواهد شد. شایان ذکر است که جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران، تنها دستگاه امدادی در کشور است که درآمد اختصاصی دارد (حدود ۸ هزار و دویست میلیارد تومان). این اعتبار در حدود نیمی از اعتبارات این دستگاه را شامل می‌شود.

جدول ۳۰. مقایسه اعتبارات جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران در اعتبارات مصوب سال ۱۴۰۳ و لایحه بودجه سال ۱۴۰۴

شماره طبقه‌بندی	عنوان	مصوب ۱۴۰۳	لایحه بودجه ۱۴۰۴	درصد رشد
۱۳۱۰۰۰	جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران	۹۶,۹۳۰,۰۰۰	۱۵۶,۷۷۷,۳۱۵	۶۲
۱۰۷-۰۳۲۵	پژوهش‌های کاربردی	۰	۷۰,۰۰۰	-
۱۰۷-۰۳۲۶	ارتقای سواد عمومی امداد و نجات	۰	۸۰۰,۰۰۰	-
۱۰۷-۰۳۲۷	ارتقای مهارت‌های تخصصی امداد و نجات	۰	۴,۶۷۷,۳۱۵	-
۱۰۷-۰۳۲۸	خدمات اضطراری به آسیب‌دیدگان حوادث و سوانح	۱۲,۹۱۹,۶۴۳	۱۹,۳۰۰,۰۰۰	۴۹
۱۰۷-۰۳۲۹	خدمات توان‌بخشی به آسیب‌دیدگان حوادث و سوانح	۵,۲۳,۰۱۳	۱,۷۰۰,۰۰۰	۲۲۷
۱۰۷-۰۳۳۰	خدمات درمانی اولیه به آسیب‌دیدگان حوادث و سوانح	۲۴,۹۵۲,۱۸۵	۱۰۳,۲۳۰,۰۰۰	۳۱۴
۱۴۸-۰۴۷۷	سیاستگذاری و راهبری خدمات امداد و نجات	۰	۵,۰۰۰,۰۰۰	-
۱۰۷-۰۵۲۷	سیاستگذاری و راهبری خدمات امداد و نجات	۰	۲۲,۰۰۰,۰۰۰	-

کل اعتبارات در قالب دو برنامه گنجانده شده و غالب اعتبارات به برنامه «خدمات امداد و نجات» اختصاص یافته است. نکته شایان توجه این است که این برنامه، واجد فعالیت‌هایی با ماهیت متفاوت است؛ بدین معنا که هم شامل امور توان‌بخشی

در شکل ذیل، سهم برنامه‌های مختلف (به تفکیک دسته‌بندی ارائه شده در جدول ۶/۱ لایحه بودجه ۱۴۰۴) در اعتبار در نظر گرفته شده برای جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ نمایش داده شده است.

حوادث و سوانح) و ارتقای مهارتی (در قالب برنامه‌هایی در راستای مهارت‌افزایی، پژوهش‌های کاربردی و ارتقای سواد عمومی در حوزه امداد و نجات).

(با عنوان برنامه «خدمات توان‌بخشی به آسیب‌دیدگان حوادث و سوانح») شده است و هم‌امور درمانی (در قالب برنامه‌هایی در راستای ارائه خدمات اضطراری و درمانی اولیه به آسیب‌دیدگان

شکل ۱۵. نمودار سهم برنامه‌های مختلف از اعتبارات جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴

■ خدمات امداد و نجات ■ سیاست‌گذاری و راهبري

۱۴۰۴ برای جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی (۲ هزار و ۸۵۰ میلیارد تومان) از محل اعتبارات متفرقه و در قالب دو موضوع («اعتبارات ماده (۶۹) قانون برنامه هفتم پیشرفت»^۲ با اختصاص ۲ هزار میلیارد تومان و «کمک بلاعوض به بیماران نیازمند» با اختصاص ۸۵۰ میلیارد تومان) در نظر گرفته شده است.

۱-۵. اعتبارات ردیف‌های متفرقه

با توجه تصویب قانون برنامه هفتم پیشرفت و در راستای اجرای ماده (۶۹) قانون برنامه هفتم پیشرفت^۱ یک ردیف اعتباری در قالب ردیف‌های متفرقه برای جمعیت هلال احمر در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ پیش‌بینی شده است. در مجموع حدود ۱۸ درصد از کل اعتبارات پیش‌بینی شده در لایحه بودجه سال

جدول ۳۱. مقایسه اعتبارات ردیف‌های متفرقه مربوط به جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران در اعتبارات مصوب ۱۴۰۳ و لایحه بودجه ۱۴۰۴

عنوان	مصوب ۱۴۰۳	لایحه بودجه ۱۴۰۴	درصد رشد
کمک بلاعوض به نیازمندان	۳,۰۰۰,۰۰۰	۸,۵۰۰,۰۰۰	۱۸۳
حق بیمه شخص ثالث شرکت‌های بیمه‌ای بابت هزینه در امور منجر به کاهش تصادفات	۱,۰۵۶,۰۰۰	.	-
اعتبارات ماده (۶۹) قانون برنامه هفتم (موضوع ۱ درصد ارزش فروش هر دستگاه خودرو، ماشین‌آلات سنگین و سبک و موتورسیکلت)	.	۲۰,۰۰۰,۰۰۰	-

۱. بند «ج» ماده (۶۹) قانون برنامه هفتم پیشرفت: «از ابتدای سال دوم برنامه، کلیه شرکت‌های تولیدکننده و واردکننده خودرو و موتورسیکلت مکلفند حسب مورد به‌ازای فروش هر دستگاه خودرو، ماشین‌آلات سنگین و سبک و موتورسیکلت، یک درصد (۱٪) از قیمت فروش خود را پس از گردش خزانه، جهت خرید و تحویل آمبولانس و موتورلانس به نسبت پنجاه درصد (۵۰٪) برای جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران و پنجاه درصد (۵۰٪) برای سازمان فوریت‌های پزشکی اورژانس کشور اختصاص دهند».

۲. همان.

۲-۵. سازمان مدیریت بحران کشور

می‌دهند. همان‌طور که در جدول ۳۲ نمایش داده شده، بودجه پیش‌بینی شده در لایحه سال ۱۴۰۴ نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۳، ۷۹ درصد رشد داشته است. کل اعتبارات پیش‌بینی شده همچون سال گذشته در قالب یک برنامه با عنوان «مدیریت امور حوادث غیرمترقبه با اولویت پیشگیری» و در چارچوب برنامه «خدمات امداد و نجات» ارائه شده است.

اعتبار پیش‌بینی شده برای سازمان مدیریت بحران کشور در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴، حدود ۶۱ میلیارد و ۸۰۰ میلیون تومان است که حدود ۹۲ درصد از آن را اعتبارات هزینه‌ای و ۸ درصد را اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای تشکیل

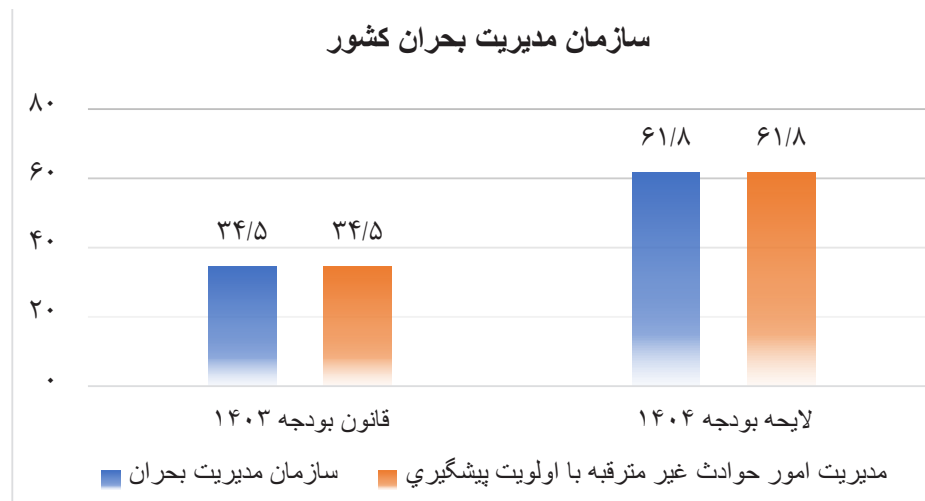
جدول ۳۲. مقایسه اعتبارات سازمان مدیریت بحران کشور در اعتبارات مصوب سال ۱۴۰۳ و لایحه بودجه سال ۱۴۰۴

شماره طبقه‌بندی	عنوان	مصوب ۱۴۰۳	لایحه بودجه ۱۴۰۴	درصد رشد
۱۰۵۸۰۰	سازمان مدیریت بحران کشور	۳۴۵,۴۶۲	۶۱۸,۶۹۶	۷۹
۱۰۷-۰۳۳۱	مدیریت امور حوادث غیر مترقبه با اولویت پیشگیری	۳۴۵,۴۶۲	۶۱۸,۶۹۶	۷۹

۱۴۰۴ با اعتبار مصوب سال ۱۴۰۳ به نمایش در آمده است.

در شکل ذیل تفاوت اعتبار پیش‌بینی شده برای سازمان مدیریت بحران کشور و برنامه ذیل آن در لایحه بودجه سال

شکل ۱۶. نمودار مقایسه اعتبار سازمان مدیریت بحران کشور و برنامه ذیل آن در اعتبارات مصوب سال ۱۴۰۳ و لایحه بودجه سال ۱۴۰۴

قالب اعتبار متفرقه- باعث شده است که کل اعتبار پیش‌بینی شده برای سازمان اورژانس کشور در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۳، ۲۴۹ درصد رشد داشته باشد، که بیشترین رشد بودجه را در میان دستگاه‌های امدادی کشور به خود اختصاص خواهد داد. این اعتبارات در قالب دو برنامه، هزینه می‌شود و برنامه «خدمات درمانی بستری» با بودجه‌ای حدود ۲ هزار و ۵۰۰ میلیارد تومان، بیشترین اعتبار را از آن خود کرده است.

۲-۵. سازمان اورژانس کشور

اعتبار پیش‌بینی شده برای سازمان اورژانس کشور در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴، حدود ۳ هزار و ۵۰۰ میلیارد تومان است که حدود ۵۵۵ میلیارد تومان را اعتبارات هزینه‌ای و ۲ هزار و ۹۶۰ میلیارد تومان را اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای تشکیل می‌دهند. همان‌طور که در جدول ۳۳ نمایش داده شده است، اضافه شدن اعتبار ماده (۶۹) قانون برنامه هفتم پیشرفت- در

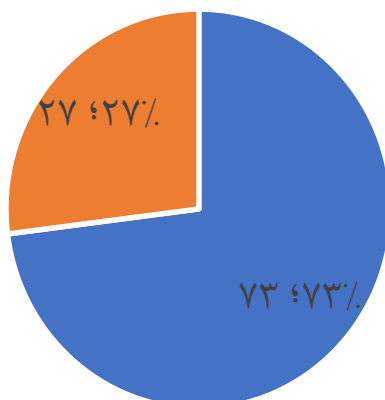
جدول ۳۳. مقایسه اعتبارات سازمان اورژانس کشور در اعتبارات مصوب سال ۱۴۰۳ و لایحه بودجه سال ۱۴۰۴

شماره طبقه‌بندی	عنوان	مصوب ۱۴۰۳	لایحه بودجه ۱۴۰۴	درصد رشد
۱۲۹۰۶۰	سازمان اورژانس	۱۰,۰۸۰,۲۲۹	۳۵,۱۵۷,۶۲۴	۲۴۹
۱۰۱-۰۳۷۲	خدمات درمانی بستری	۵,۰۵۳,۷۲۶	۲۵,۶۰۰,۰۰۰	۴۰۶
۱۰۴-۰۳۷۷	خدمات فوریت‌های پیش بیمارستانی	۵,۰۲۶,۵۰۳	۹,۵۵۷,۶۲۴	۹۰

بودجه سال ۱۴۰۴ و قانون بودجه سال ۱۴۰۳ نشان می‌دهد که با وجود اینکه این دو برنامه در قانون بودجه سال ۱۴۰۳ نسبتاً سهم برابری از کل اعتبارات دستگاه داشته‌اند، اما رشد قابل توجه (۴۰۶ درصد) برنامه «خدمات درمانی» باعث هدایت بودجه کلی دستگاه به سمت این برنامه شده است.

در شکل ذیل، سهم برنامه‌های مختلف (به تفکیک دسته‌بندی ارائه شده در جدول ۶/۱ لایحه بودجه ۱۴۰۴) در اعتبار در نظر گرفته شده برای سازمان اورژانس کشور در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ نمایش داده شده است. کل اعتبارات در قالب دو برنامه گنجانده شده و غالب اعتبارات به برنامه «خدمات درمانی» اختصاص یافته است. مقایسه اعتبارات این دو برنامه در لایحه

شکل ۱۷. نمودار سهم برنامه‌های مختلف از اعتبارات سازمان اورژانس کشور در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴

■ خدمات فوریت‌های پیش بیمارستانی ■ خدمات درمانی

«حق بیمه شخص ثالث شرکت‌های بیمه‌ای بابت هزینه در امور منجر به کاهش تصادفات» و «اعتبارات موضوع اخذ ۵ درصد از واردات خودروهای وارداتی جهت خرید آمبولانس» از اعتبارات پیش‌بینی شده در ردیف‌های متفرقه مربوط به سازمان اورژانس کشور در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴، حذف شده‌اند.

۱-۳-۵. اعتبارات ردیف‌های متفرقه

همان‌طور که در بالا اشاره شد، حدود ۵۷ درصد از اعتبارات پیش‌بینی شده در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ برای سازمان اورژانس کشور (۲ هزار میلیارد تومان) از محل اعتبارات متفرقه با موضوع «اعتبارات ماده (۶۹) قانون برنامه هفتم پیشرفت» است. نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۳، دو برنامه

جدول ۳۴. مقایسه اعتبارات ردیف‌های متفرقه مربوط به سازمان اورژانس کشور در قانون بودجه سال ۱۴۰۳ و لایحه بودجه ۱۴۰۴

عنوان	مصوب ۱۴۰۳	لایحه بودجه ۱۴۰۴	درصد رشد
اعتبارات ماده (۶۹) قانون برنامه هفتم پیشرفت (موضوع ۱ درصد ارزش فروش هر دستگاه خودرو، ماشین آلات سنگین و سبک موتورسیکلت)	۰	۲۰,۰۰۰,۰۰۰	-
حق بیمه شخص ثالث شرکت‌های بیمه‌ای بابت هزینه در امور منجر به کاهش تصادفات	۵۵۰,۰۰۰	۰	-
اعتبارات موضوع اخذ ۵ درصد از واردات خودروهای وارداتی جهت خرید آمبولانس	۵۳۰,۰۰۰	۰	-

۶. جمع‌بندی و پیشنهادها

بوده و تنها ۱۵ درصد برنامه‌های مربوط به کد «۱۱۰» را دربر گرفته است، جهت‌گیری روشنی به‌سوی برنامه‌های توانمندسازی و اشتغال دارد. برنامه‌های «توانمندسازی دانشجویان و دانش‌آموزان تحت پوشش خدمات» و «اشتغال حمایتی» هر دو نسبت به قانون بودجه سال گذشته، رشد حدود ۱۰۵ درصدی دارند و همین سیاست، نشان از سوق یافتن این دستگاه به‌سوی توانمندسازی مددجویان است. سازمان بهزیستی کشور، اما به‌دلیل تنوع و تکرار ارائه خدمات و مواجهه با طیف جمعیت هدف متنوع، همچنان به‌عنوان نهاد ارائه خدمت اجتماعی قابل تحلیل است. حدود ۸۲ درصد از بودجه این سازمان، صرف برنامه‌های خدمات حمایتی است که شامل توان‌بخشی نیز می‌شود. فقط ۴ درصد این بودجه مربوط به بخش توانمندسازی و اشتغال است که نشان از عدم برنامه‌ریزی در جهت ارتقای مددجویان تا حد ممکن از چرخه حمایتی به سطوح بالاتر دارد.

در ردیف بودجه اجرای **قانون حمایت از حقوق معلولان** نیز با وجود رشد ۸۵ درصدی این ردیف نسبت به قانون سال گذشته، همچنان بخش ناچیزی از اعتبارات آن به تکالیف «توانمندسازی دانشجویان و دانش‌آموزان تحت پوشش» و به‌خصوص «خدمات اشتغال حمایتی» برای معلولان قرار گرفته است. درحالی‌که حدود ۹۴ درصد ردیف این قانون به بخش توان‌بخشی، تعلق گرفته است. این نکته، نافی وظایف سنگین

ایجاد «نظام چندلایه تأمین اجتماعی»، یکی از مهم‌ترین سیاست‌های اجتماعی کلان کشور است. این نظام، مبتنی بر سه بخش بیمه‌های اجتماعی، حمایت‌های اجتماعی و امداد است. حوزه رفاه و تأمین اجتماعی در بخش دوم لایحه بودجه ۱۴۰۴ کشور به‌طور کلی اعتباری، معادل ۱۴,۱۴۵,۴۵۱,۲۵۵ میلیون ریال (۱,۴۱۴ هزارمیلیارد تومان) برای حوزه رفاه و تأمین اجتماعی در نظر گرفته است. بنابراین اعتبارات مربوط به رفاه و تأمین اجتماعی در لایحه بودجه ۱۴۰۴، معادل ۲۶,۲۷ درصد از مصارف عمومی دولت را شامل می‌شود. اگر مطابق با اسناد فوق، حوزه رفاه و تأمین اجتماعی به سه بخش فوق‌الذکر تقسیم شود، به‌ترتیب اعتبارات حوزه صندوق‌های بازنشستگی و بیمه‌های اجتماعی معادل ۱,۱۱۹ هزار میلیارد تومان (۷۹ درصد اعتبارات رفاه اجتماعی)، حوزه حمایتی و توانمندسازی معادل ۲۷۱ هزار میلیارد تومان (۱۹ درصد اعتبارات رفاه اجتماعی) و حوزه امداد اجتماعی، معادل ۲۳ هزار میلیارد تومان خواهد شد (۲ درصد اعتبارات رفاه اجتماعی) است.

حوزه حمایتی اعتباری برابر با ۲,۷۱۳,۴۹۶,۸۹۳ میلیون ریال (۲۷۱ هزار میلیارد تومان) معادل ۱۹,۱۸ درصد بودجه امور رفاه و تأمین اجتماعی در لایحه ۱۴۰۳ اختصاص یافته است. در میان برنامه‌های موجود در دستگاه‌های حمایتی جهت‌گیری‌های متنوعی وجود دارد. بودجه کمیته امداد با وجود اینکه حدود ۵۷ درصد مربوط به خدمات حمایتی

که پیش از این گفته شد، اعتبار پیش‌بینی شده برای جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ حدود ۱۵ هزار و ۶۰۰ میلیارد تومان بوده و نسبت به **قانون بودجه سال ۱۴۰۳**، ۶۲ درصد رشد داشته است. جمعیت هلال احمر در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴، دارای بیشترین تنوع برنامه‌ای است (با تخصیص هشت برنامه) و تنها دستگاه امدادی در کشور است که درآمد اختصاصی دارد (حدود ۸ هزار و دویست میلیارد تومان). با این حال، اما در میان دستگاه‌های امدادی در کشور، کمترین رشد اعتبارات در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ (نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۳) متعلق به جمعیت هلال احمر است.

سازمان مدیریت بحران کشور در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴، واجد اعتباری بالغ بر ۶۱ میلیارد و ۸۰۰ میلیون تومان است و نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۳، ۷۹ درصد رشد را به خود می‌بیند. سازمان مدیریت بحران کشور، تنها دستگاه امدادی است که کل اعتبارات پیش‌بینی شده برای آن در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ در قالب یک برنامه و ذیل «خدمات امداد و نجات» ارائه شده است. سازمان اورژانس کشور در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴، بیشترین رشد اعتباری را در میان دستگاه امدادی کشور به خود دیده (۲۴۹ درصد نسبت به قانون بودجه ۱۴۰۳) و حدود ۳ هزار و ۵۰۰ میلیارد تومان اعتبار را به خود اختصاص داده است که بیش از ۸۴ درصد اعتبار آن از محل تملک دارایی‌های سرمایه‌ای تأمین می‌شود.

پیشنهادها

■ مطابق ماده (۳۰) **قانون حمایت از حقوق معلولان**، «به منظور شفاف‌سازی منابع مالی اختصاص یافته برای اجرای این قانون و حمایت از افراد دارای معلولیت سازمان برنامه و بودجه مکلف است نسبت به ایجاد ردیف اعتباری ذیل فصل رفاه اجتماعی متناسب با عناوین فصول این قانون در لوائح بودجه سنواتی اقدام نماید»، اما تنها بودجه این قانون ذیل یک ردیف کلی با کد ۱۳۱۵۱۰ آورده شده و امکان شفافیت و تفکیک خدمات به برای اجرای فصول مختلف این قانون را به دستگاه واگذار کرده است. پیشنهاد می‌شود که اعتبارات فصول مختلف این قانون به تفکیک ذیل ردیف مذکور آورده شود.

سازمان بهزیستی در حمایت از جمعیت هدف به خصوص معلولان نیست، بلکه انتظار می‌رود این سازمان علاوه بر تکالیف حمایتی و توان‌بخشی دارای برنامه جدی در امور توانمندسازی و اشتغال این جامعه هدف نیز باشد.

همچنین اعتبارات بنیاد شهید و امور ایثارگران، با وجود اینکه در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ نسبت به **قانون بودجه سال ۱۴۰۳**، ۳۴ درصد رشد داشته و در قالب هشت برنامه پیش‌بینی شده است، اما به سوی برنامه «خدمات حمایتی» همچون سنوات گذشته میل دارد و بیشترین سهم از کل اعتبارات این دستگاه را در میان برنامه‌ها، کد «۱۰۶» به خود اختصاص داده است. نکته قابل توجه در بررسی توزیع اعتبارات برنامه‌های مختلف ذیل این دستگاه، سهم پایین اعتبارات حوزه توان‌بخشی است که باعث شده تنها ۱,۵ درصد از کل بودجه این دستگاه صرف برنامه «توانمندسازی مددجویان، معلولان و ایثارگران» شود. بنابراین می‌توان چنین نتیجه گرفت که عمده سهم حمایت‌های اجتماعی در بودجه امسال به کد «۱۰۶» اختصاص یافته و همچنان جهت‌گیری جدی به سمت توانمندسازی مددجویان و سیاست‌های خروج از بخش حمایتی در نظر گرفته نشده است. مجموع اعتباراتی که ذیل حوزه بیمه‌ای دسته‌بندی می‌شوند، به بیش از ۱۱۱۹ هزار میلیارد تومان می‌رسد که حدود نیمی از آن (۵۲,۹۳) مربوط به تعادل منابع و مصارف صندوق‌های بازنشستگی (کشوری، لشکری، اطلاعات و فولاد) است. ۱۷,۸٪ از کل این اعتبارات مربوط به حوزه بیمه‌ای جهت تأدیه بدهی دولت به سازمان تأمین اجتماعی و صندوق کشاورزان، روستاییان و عشایر و ۱۶,۸٪ از آن به متناسب‌سازی حقوق بازنشستگان اختصاص یافته است. کمتر از ۱۲,۳٪ از مجموع اعتبارات حوزه بیمه‌ای نیز تحت‌عنوان خدمات حمایت بیمه‌ای دسته‌بندی شده که به برنامه‌هایی همچون ارائه خدمات بیمه‌ای به سازمان بهزیستی یا پرداخت حق بیمه دولت به سازمان تأمین اجتماعی مربوط می‌شود.

اعتبارات بخش امداد اجتماعی در بودجه ۱۴۰۳ معادل، ۲۳۴,۵۲۸,۰۱۱ میلیون ریال (۲۳,۴ هزار میلیارد تومان) برابر با ۱,۶ درصد از بودجه امور رفاه و تأمین اجتماعی است. در نظام جامع رفاه و تأمین اجتماعی ذیل این بخش، سه نهاد جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران، سازمان مدیریت بحران کشور و سازمان اورژانس کشور قرار دارند. همان‌طور

■ جدول شماره ۹ ردیف ۳۶-۵۳۰۰۰۰ به شرح زیر اصلاح
شود:

عبارت «کمک به تأمین مسکن محرومین» به «کمک به
تأمین مسکن مددجویان کمیته امداد امام (ره) و سازمان
بهبودی کشور و محرومین مورد تأیید وزارت تعاون، کار و
رفاه اجتماعی» تغییر یابد،

■ سهم سازمان بهزیستی کشور و کمیته امداد امام‌خمينی
(ره) در قانون «استفاده متوازن از امکانات کشور برای مناطق
کمتر توسعه‌یافته» را به دلیل ماهیت حمایتی این دو دستگاه،
می‌توان در قالب ردیف دیگر به این دو دستگاه استرداد کرد،
افزایش اعتبار برنامه «خدمات حمایت توان‌بخشی ایثارگران»
و یا افزایش سهم این برنامه در توزیع اعتبارات بنیاد شهید و
امور ایثارگران،

■ بازتعریف برنامه‌های تعریف شده ذیل بنیاد شهید و امور
ایثارگران متناظر با فصول ۶ گانه اجرایی (فصل دوم تا هفتم)
قانون جامع خدمات‌رسانی به ایثارگران،^۱

■ حذف موضوع تهاتر بدهی‌های ناشی از حق بیمه تأمین
اجتماعی کارکنان و پرداخت سایر تعهدات دانشگاه‌های
علوم پزشکی از محل درآمد ماده (۳۸) قانون الحاق برخی مواد
به قانون تنظیم برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات
مالی دولت،

■ تهاتر بدهی‌های دولت به تأمین اجتماعی با بدهی تأمین
اجتماعی به مراکز بهداشتی و دانشگاه‌های علوم پزشکی،

■ تفکیک سهم سازمان تأمین اجتماعی و صندوق بیمه
اجتماعی کشاورزان، روستاییان از مبلغ ۲۰۰ هزار میلیارد
تومان تأدیه بدهی.

منابع و مآخذ

- [۱] سالنامه آمار و اطلاعات سازمان بهزیستی کشور، ۲۰۴۱.
- [۲] اساسنامه کمیته امداد امام‌خمينی (ره)، ۴۹۳۱.
- [۳] بررسی لایحه بودجه سال ۴۰۴۱ کل کشور (۵): اظهار نظر کارشناسی در مورد احکام تبصره «۳۱» (حمایت‌های اجتماعی)، شماره مسلسل ۸۷۱۰۲، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی،
- [۴] سالنامه آماری و اطلاعات کمیته امداد امام‌خمينی (ره)، ۲۰۴۱.
- [۵] سالنامه آماری وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، ۲۰۴۱.

۱. شایان ذکر است که قانون جامع خدمات‌رسانی به ایثارگران واجد هشت فصل است که عبارتند از: فصل کلیات، فصل مسکن، فصل بهداشت و درمان، فصل تسهیلات اداری و استخدامی، فصل اشتغال و کارآفرینی، فصل معیشت و رفاه، فصل امور فرهنگی، آموزشی، ورزشی و ترویج فرهنگ ایثار و شهادت و فصل منابع مالی و نظارت. از این هشت فصل، فصول دوم تا هفتم، واجد احکام اجرایی و در تناظر مستقیم با ارائه خدمات اجتماعی گوناگون به اقشار مختلف جامعه ایثارگری است.

گزیده سیاستی

مطابق قانون ساختار نظام جامع رفاه و تأمین اجتماعی، این نظام شامل: سه حوزه بیمه‌ای، حمایتی-توان بخشی و امدادی است. در بخش دوم لایحه بودجه ۱۴۰۴ کشور، به صورت تکلی اعتباری معادل ۱۴,۱۴۵,۴۵۱,۲۵۵ میلیون ریال (۱,۴۱۴ هزار میلیارد تومان) برای حوزه رفاه و تأمین اجتماعی در نظر گرفته شده است.

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

تهران، خیابان پاسداران، روبروی پارک نیاوران (ضلع جنوبی، پلاک ۸۰۲)

تلفن: ۷۵۱۸۳۰۰۰ صندوق پستی: ۱۵۸۷۵-۵۸۵۵ پست الکترونیک: mrc@majles.ir

وبسایت: rc@majles.ir